

Nr 419.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till ny avlöningsstat för statistiska centralbyrån m. m.; given Stockholms slott den 26 april 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

dels godkänna det av chefen för finansdepartementet framlagda förslaget till ordinarie avlöningsstat för statistiska centralbyrån, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, vilka av honom föreslagits för åtnjutande av de i förenämnda stat upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån, skall vara pliktig att underkasta sig förenämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande ordinarie manliga befattningshavare i statistiska centralbyrån, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten och därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner;

dels höja det under sjunde huvudtiteln och statistiska centralbyrån uppförda ordinarie anslaget till avlöningsmedel från ... kronor 76,900
med ..... » 59,300
till ..... » 136,200;

dels ock höja det under samma huvudtitel och statistiska centralbyrån uppförda ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar från ... kronor 22,790
med ..... » 5,410
till ..... » 28,200

samt i riksstaten uppföra detsamma under ändrad benämning: till amanuenser, vikariatsersättningar och tillfälliga biträden.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 april
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON.
              LÖFGREN,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde:

Med anledning av statistiska centralbyråns i skrivelse den 6 oktober 1917 framställda förslag till lönereglering för ämbetsverket har Kungl. Maj:t under punkt 10 av sjunde huvudtiteln i den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att i avvidan på proposition i ärendet på 1919 års stat till statistiska centralbyrån beräkna bland de ordinarie anslagen dels ett belopp av 131,000 kronor, dels ock såsom reservationsanslag ett belopp av 27,300 kronor.

Jag anhåller nu att ånyo få annäla detta ärende och torde därvid först få lämna en historik över utvecklingen av statistiska centralbyråns organisation och avlöningsförhållanden, varvid jag i huvudsak följer den framställning, som lämnats av löneregleringskommittén i dess nedan omnämnda utlåtande.

Historik.*Tabellkommissionen.*

För utarbetandet av det år 1749 inrättade s. k. tabellverket eller med andra ord befolkningsstatistiken tillsattes den 11 oktober 1756 kommissionen över tabellverket eller, såsom den vanligen benämndes, tabellkommissionen. Denna bestod av fyra (från år 1796 fem) oavlönade ledamöter; den avlönade personalen utgjordes att börja med blott av en sekreterare, vartill år 1802 kommo en revisor, en kammardräng (vaktmästare) och extra biträden.

Statistiska centralbyråns inrättande.

Då tabellkommissionen på grund av sin organisation visade sig oförmögen att åstadkomma den planmässiga utveckling av rikets statistik i allmänhet, som påkallades, anhöllo rikets ständer i skrivelse den 18 oktober 1854, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta och för rikets näst sammanträdande ständer framlägga plan och förslag till inrättande av ett statistiskt ämbetsverk, i vilket tabellkommissionen borde uppgå. På grund härav tillsattes den 7 december 1854 en kommitté, vars den 18 juni 1856 avgivna betänkande lades till grund för nådig proposition om upprättande av ett centralt statistiskt ämbetsverk, statistiska centralbyrån, vilken proposition blev i huvudsak av riksdagen, enligt skrivelse den 6 februari 1858, bifallen.

Ordinarie avlöningsstat.

Enligt den av riksdagen godkända staten skulle statistiska centralbyråns personal utgöras av en chef (i staten ursprungligen benämnd föreståndare) med 4,500 rdr avlöning, en sekreterare med 4,000 rdr avlöning, en arkivarie och registrator samt en revisor, vardera med 2,500 rdr avlöning, samt vaktbetjäning och tillfälliga biträden. I den för tjänstemännen gällande staten vidtogos sedermera före år 1879 ej andra ändringar, än att chefens avlöning vid riksdagen 1862—63 höjdes till 5,000 rdr och att aktuarierna, såsom arkivarien och revisorn sedan år 1861 benämndes, vid riksdagen 1873 tilldelades tre ålderstillägg, vardera å 500 rdr efter respektive fem, tio och femton års tjänstgöring. Dessutom erhöilo tjänstemännen tillfällig löneförbättring (dyrtidstillägg) för åren 1874—1879. Anslaget till vaktbetjäning utgjorde ursprungligen 500 rdr, men höjdes redan vid 1859—60 års riksdag till 700 rdr, med vilket belopp avlöning bestreds till en vaktmästare, vilken dessutom åtnjöt fri bostad, samt en biträdande vaktbetjänt. Vid riksdagen 1870 höjdes beloppet till 1,000 rdr och vid riksdagen 1874 till 1,400 kronor, varav till den äldre vaktmästaren 750 kronor och till den yngre 650 kronor. Till arvoden åt tillfälliga biträden anvisades år 1858 såsom reservationsanslag 5,000 rdr. Vid riksdagen 1862—63 höjdes beloppet till 7,250 rdr och vid riksdagen 1873 till 10,000 rdr.

Sedan kommittén för reglering av de förvaltande ämbetsverkens och myndigheternas löneförhållanden m. m. i betänkande den 8 januari 1878 framlagt förslag till ny organisation och lönerreglering för statistiska centralbyrån samt Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse härmed avlåtit proposition till riksdagen, blev av riksdagen år 1879, enligt skrivelse den 13 maj, ny stat för statistiska centralbyrån godkänd, att tillämpas från 1880 års början. Ifrågavarande stat upptog avlöning till en chef med 5,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, tre tjänstemän av andra lönegraden med vardera 3,000 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och två ålderstillägg å vardera 500 kronor, två första gradens tjänstemän med vardera 1,800 kronor lön, 1,200 kronor tjänstgöringspenningar och två ålderstillägg å vardera 500 kronor, en förste vaktmästare med 800 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar — såsom portvakt i statistiska central-

byråns hus åtnjöt han därjämte till och med april månad 1911 fri bostad och vedbrand utan avdrag på lönen — samt en vaktmästare med 500 kronor lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och ett ålderstillägg å 100 kronor. Anslaget till avlöningsmedel fastställdes alltså till 28,400 kronor. I instruktionen för ämbetsverket den 7 november 1879 benämndes chefen överdirektör, tjänstemännen av andra lönegraden förste aktuarier och tjänstemännen av första lönegraden aktuarier.

Statistiska centralbyråns avlöningsstat har sedan 1879 intill nu undergått följande ändringar, nämligen att, enligt vad nedan vidare omnämnes, å densamma uppförts vid 1912 års riksdag avlöning för en byråchef med 4,400 kronor lön, 2,000 kronor tjänstgöringspenningar och ett ålderstillägg å 600 kronor, vidare vid 1913 års riksdag avlöning för ytterligare en förste aktuarie samt slutligen vid 1914 års senare riksdag avlöning för 27 kvinnliga biträden, varav 13 av andra och 14 av första lönegraden, de förra med lön 900 kronor och tjänstgöringspenningar 550 kronor, de senare med lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor, samtliga därjämte med ortstillägg av 150 kronor samt rätt till två ålderstillägg, vardera å 200 kronor.

Till arvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariatsersättningar anvisades av 1879 års riksdag ett reservationsanslag å 12,000 kronor. För utarbetande och offentliggörande årligen av uppgifter om rikets folkmängd till ledning vid val av landstingsmän med mera höjdes detta anslag av riksdagen år 1886 med 200 kronor till 12,200 kronor. För möjliggörande av dels en höjning av de i ämbetsverket anställda amanuensernas och övriga tillfälliga biträdenas arvoden, dels anställande av nya biträden föreslog Kungl. Maj:t, efter framställning från statistiska centralbyrån, i proposition till 1899 års riksdag en höjning av anslaget till 20,000 kronor. Riksdagen medgav likväl endast en höjning till 17,500 kronor eller med 5,300 kronor. Efter förnyad proposition till 1902 års riksdag bifölls emellertid höjningen till 20,000 kronor. Sedan dess har berörda anslag, för beredande av tillgång till vikariatsersättning under de, enligt vad ovan nämndes, på avlöningsstaten åren 1912, 1913 och 1914 uppförda nya befattningshavarnas semester, höjts med 250 kronor år 1912, 190 kronor år 1913 och 2,350 kronor år 1914. Anslaget utgör alltså från och med 1915 års början 22,790 kronor.

*Ordinarie
anslag till ar-
voden åt till-
fälliga bi-
träden m. m.*

Vid sidan av de tvenne ordinarie avlöningsanslagen, för vilka nu redogjorts, hava emellertid för samma ändamål sedan lång tid tillbaka anvisats betydliga belopp dels av Kungl. Maj:t under förskottstitel eller av särskilda till Kungl. Maj:ts disposition stående medel, dels av riksdagen på extra stat. Av Kungl. Maj:t hava anslag pläгат anvisas och anvisas allt fortfarande för vissa statistiska arbeten, som icke återkomma årligen. Särskilt folkräkningarna och valstatistiken, samt därjämte givetvis för tillfälliga statistiska utredningar, som anordnats på grund av riksdagsskrivelser eller av annan anledning. På extra stat hava av riksdagen före år 1905 endast undantagsvis anslag anvisats för bestridande av avlöningar i statistiska centralbyrån, nämligen för åren 1875—1879 10,000 kronor årligen för utarbetande och offentliggörande av statistik över kommunernas finanser och fattigvård, i vilket belopp emellertid även tryckningskostnaderna för nämnda statistik voro inbegripna, samt till utarbetande av en avlönings- och pensionsstatistik 4,500 kronor för vardera av åren 1907 och 1908. För sistnämnda ändamål hava därjämte, enligt riks-

Övriga anslag.

dagens medgivande, fått av de till tryckningskostnader för ifrågavarande statistik avsedda medel under åren 1905 och 1906 användas ett belopp av 6,000 kronor. Dessutom torde böra erinras, att sedan år 1901 dyrtidstillägg eller extra lönetillägg utgått till statistiska centralbyråns personal enligt samma grunder som för statens övriga befattningshavare.

Från och med år 1905 har riksdagen varje år på extra stat beviljat större eller mindre, i regel mycket betydande, belopp dels till avlönande av extra tjänstemän av andra och första lönegraderna, dels till förstärkande av anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariatsersättningar.

Extra anslag
för år 1906.

I underdänig skrivelse den 26 september 1904 anförde statistiska centralbyrån. hurusom under de 25 år, som förflutit sedan statistiska centralbyråns organisation fastställdes, arbetsbördan inom ämbetsverket ökats i den grad, att göromålen icke längre kunde tillfredsställande bestridas. Ehuru centralbyrån ansåg, att förhållandena redan då påkallade, att flera ordinarie tjänstemän anställdes inom ämbetsverket, ansåg sig emellertid centralbyrån, med hänsyn till de förändringar i den officiella statistikens organisation, som kunde bli en följd av en, nedan vidare omnämnd, skrivelse från 1903 års riksdag, böra inskränka sin anhållan till anställandet av endast en ny tjänsteman av första lönegraden. Därjämte hemställde centralbyrån, att anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. måtte höjas med 8,000 kronor till 28,000 kronor för möjliggörande av en lönereglering för amanuenser och tillfälliga biträden. På grund av statistiska centralbyråns ifrågavarande framställning, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1905 års riksdag höjning av anslaget till avlöningsmedel med 3,000 kronor och anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. med 8,000 kronor.

Emellertid hade Kungl. Maj:t den 20 januari 1905, nästan samtidigt med nämnda propositions avlatande, beslutat att på grund av en utav riksdagen den 16 maj 1903 avlåten skrivelse tillsätta en kommitté, den så kallade statistiska kommittén, med uppdrag att verkställa utredning, huru inom rikets officiella statistik största möjliga enhet och planmässighet i arbetet ävensom ökad skyndsamhet vid publikationen måtte kunna åstadkommas. På grund av ifrågavarande beslut och med hänvisning därtill, att frågan om statistiska centralbyråns behov av arbetskrafter och dessas avlöning torde bli föremål för utredning av löneregleringskommittén, förklarade sig riksdagen, i skrivelse den 16 maj 1905, hava ansett sig icke kunna då medgiva någon ökning av byråns ordinarie tjänstemannapersonal eller någon höjning i det ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariatsersättningar. Emellertid hade riksdagen funnit de äskade medlen vara för fortgången av byråns arbeten i enlighet med därom gällande bestämmelser behöfliga, vadan på extra stat för år 1906 uppfördes dels till arvode åt en extra aktuari i statistiska centralbyrån ett anslag å 3,000 kronor, dels till förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden hos statistiska centralbyrån m. m. å ordinarie stat anslagna medel ett anslag å 8,000 kronor.

Extra anslag
för åren
1907—1911.

På grund av nu anförda beslut av riksdagen ansågs framställning om ändring i fråga om statistiska centralbyråns ordinarie anslag icke böra göras hos riksdagen, förr än statistiska kommittén slutfört sitt arbete, vilket inträffade först år 1910. Däremot äskades av alla följande riksdagar och beviljades jämväl av riksdagen anslag på extra stat till dels den nyssnämnda extra aktuarien, dels, och detta med

allt mera stigande belopp, till förstärkande av de till arvoden åt tillfälliga biträden i statistiska centralbyrån samt till vikariatsersättningar på ordinarie stat anslagna medel. För sistnämnda ändamål beviljades, som förut nämnts, för år 1906 8,000 kronor, vilket belopp jämväl anvisades för år 1907.

I underdånig skrivelse den 16 oktober 1906 hemställde statistiska centralbyrån om anvisande för år 1907 dels av nyssnämnda belopp, dels av särskilda medel för bortarbetande av den balans, som på grund av otillräckliga arbetskrafter uppstått i fråga om flertalet grenar av den till centralbyrån förlagda officiella statistiken. Det härför under år 1908 erforderliga anslaget beräknades av statistiska centralbyrån till 10,000 kronor. För att möjliggöra en ökning av personalen redan under år 1907 hemställde centralbyrån därjämte om ett belopp av 5,000 kronor att disponeras under sistnämnda år, vadan totalbeloppet av på 1908 års stat erforderliga medel för förstärkning av ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. skulle bli 23,000 kronor. På grund av Kungl. Maj:ts i överensstämmelse med centralbyråns hemställan gjorda proposition till 1907 års riksdag blev nämnda belopp av riksdagen beviljat.

För år 1909 beviljades anslag enligt samma grunder som för år 1908, vadan, då det för år 1907 avsedda beloppet 5,000 kronor nu icke kunde ifrågakomma, anslaget fastställdes till 18,000 kronor.

För följande året, 1910, erfordrades ej vidare något belopp för bortarbetande av arbetsbalans; däremot gjorde statistiska centralbyrån i underdånig skrivelse den 20 oktober 1908 framställning om en stadigvarande förstärkning av amanuens- och biträdespersonalen ävensom löneförbättring för vissa amanuenser. På grund av centralbyråns ifrågavarande skrivelse föreslog Kungl. Maj:t 1909 års riksdag att bevilja ett extra anslag av 14,000 kronor, däri inberäknat det ovan omnämnda beloppet 8,000 kronor, till förstärkning av ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. Denna framställning blev av riksdagen bifallen. Samma belopp, 14,000 kronor, beviljades jämväl av 1910 års riksdag för år 1911.

Den 7 september 1910 avgav statistiska kommittén sitt slutliga betänkande angående Sveriges officiella statistik och dess allmänna organisation. Kommittén föreslog här i en betydlig utvidgning av statistiska centralbyråns verksamhetsområde och i sammanhang därmed en helt ny organisation av ämbetsverket. Till statistiska centralbyrån skulle enligt kommitténs förslag bland annat överflyttas från justitiedepartementet rättsstatistiken, från ecklesiastikdepartementet undervisningsstatistiken och från kommerskollegium hela den så kallade näringsstatistiken, eller statistiken över bergsbruk, industri, handel och sjöfart. Därjämte skulle vissa nya grenar av statistiken upptagas och åtskilliga redan av statistiska centralbyrån bearbetade, särskilt jordbruksstatistiken, i hög grad utvecklas.

Beträffande ämbetsverkets organisation och benämning föreslog kommittén, att med hänsyn till ämbetsverkets ökade omfattning och den föreslagna nya organisationen det nuvarande namnet statistiska centralbyrån skulle utbytas mot statistiska centralverket. Personalen skulle under chefskap av såsom förut en överdirektör fördelas på fyra byråer, vardera under en byråchef, nämligen första byrån för befolknings-, rätts-, undervisnings- och valstatistik, andra byrån för Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jordbruks-, domän-, allmän skogs-, fiskeri- samt bergverks- och industristatistik, tredje byrån för handels- och sjöfartsstatistik jämte

*Statistiska
kommittén..*

ärenden, som icke tillhörde annan byrås handläggning, samt fjärde byrån för fastighetsstatistik, statistik över vägar och skjutsanstalter, aktiebolagsstatistik, sparbanksstatistik, statistik över fromma stiftelser, förmögenhets- och inkomst-, fattigvårds-, finans- och kommunalstatistik. I händelse, såsom en ledamot av kommittén yrkat, näringsstatistiken icke förlades till statistiska centralverket, borde byråerna bliva endast tre, nämligen första byrån för befolknings-, rätts- och undervisningsstatistik, andra byrån för Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jordbruks-, domän-, allmän skogs-, fiskeri-, väg- och skjutsanstalts-, aktiebolags-, sparbanks-, stiftelse- och valstatistik samt tredje byrån för fastighets-, förmögenhets- och inkomst-, fattigvårds-, finans- och kommunalstatistik jämte ärenden, som icke tillhörde annan byrås handläggning. Statistisk årsbok och en föreslagen femårsöversikt över rikets utveckling borde utarbetas av samtliga byråer gemensamt under chefsens direkta ledning.

Kommittén tänkte sig, att i regel varje byråchef borde, utom den allmänna ledningen av de till hans byrå förlagda grenarna av statistiken, direkt handhava bearbetningen av en bland huvudgrenarna. Den närmaste arbetsledningen för övriga grenar skulle uppdragas åt tjänstemän dels av andra, dels av första lönegraden. Härvid borde för de viktigaste grenarna användas tjänstemän av andra lönegraden, förste aktuarier, medan de mindre betydande grenarna kunde anförtros åt tjänstemän av första graden, aktuarier. I flera fall borde för övrigt en tjänsteman handhava bearbetningen av mer än en gren av sistnämnda beskaffenhet. Då enligt kommitténs åsikt för ordinarie arbete borde användas ordinarie personal, föreslog kommittén, att såsom biträden åt arbetsledarne skulle anställas ett visst antal aktuarier, i stället för amanuenser, som dithills i statistiska centralbyrån undantagslöst använts härtill. Då emellertid kommittén föreslagit dels betydande förändringar i den förefintliga statistiken, dels ett ej ringa antal nya statistiska grenar och då det därigenom förorsakade behovet av ordinarie tjänstemän icke för det dåvarande kunde med absolut säkerhet beräknas, ansåg kommittén försiktigheten kräva, att till en början icke ett större antal tjänstemän uppfördes på ordinarie stat, än som med full säkerhet kunde beräknas bliva erforderligt. Härav följde, att kommittén måste föreslå upprättandet tillsvidare av ett något större antal amanuensbefattningar, än som kunde behövas för ämbetsverkets rekrytering och de ordinarie tjänsternas uppehållande under semester och tjänstledighet. Vid beräkningen av det behöfliga antalet ordinarie och extra ordinarie tjänstemän förutsatte kommittén, att den dagliga arbetstiden skulle såväl för de förra som för de senare bliva sex timmar. Under denna förutsättning beräknade kommittén, att, i händelse näringsstatistiken förlades till statistiska centralverket, skulle för centralverkets byråer erfordras, förutom de fyra byråcheferna, fem förste aktuarier, tretton aktuarier och tolv amanuenser. Skulle däremot näringsstatistiken komma att kvarbliva i kommerskollegium, ansågs för de i sådant fall tre byråerna erfordras, jämte byråcheferna, tre förste aktuarier, sju aktuarier och åtta amanuenser. I dessa antal ingick dock ej den för folkräkningarna, fastighetsstatistiken och statistiken över fromma stiftelser ävensom en av kommittén föreslagen, på självdeklarationerna grundad förmögenhets- och inkomststatistik erforderliga personalen. För dessa arbeten ansåg kommittén böra anställas en särskild förste aktuarie med en amanuens såsom biträde. Förutom de för det statistiska arbetet erforderliga tjänstemännen borde liksom förut finnas anställda en registrator, tillika kassör, samt en bibliotekarie, vilkens befattning kommittén ansåg

höra bliva av andra lönegraden i stället för såsom dittills av första, varjämte en amanuensens borde anställas såsom biträde åt bibliotekarien. Hela tjänstemannapersonalen skulle alltså, chefen oräknad, bliva, om näringsstatistiken förlades till statistiska centralverket, fyra byråchefer, sju förste aktuarier, bibliotekarien inräknad, fjorton aktuarier, registratorn inräknad, och fjorton amanuenser samt, därest näringsstatistiken icke förlades till centralverket, tre byråchefer, fem förste aktuarier, åtta aktuarier och nio amanuenser.

Beträffande biträdespersonalen ansåg kommittén, att på ordinarie stat borde uppföras befattningar för kvinnliga biträden av två olika lönegrader, benämnda bokhållare och kontorsskrivare, varjämte skulle finnas extra biträden av en lägre lönegrad, kallade kontorsbiträden. Jämväl de sistnämnda borde framdeles uppföras på ordinarie stat, men ansåg kommittén för det dåvarande en sådan åtgärd icke lämplig. Under förutsättning av näringsstatistikens förläggning till statistiska centralverket skulle erfordras 6 bokhållare, 53 kontorsskrivare och 55 kontorsbiträden, i motsatt fall bleve antalet 3 bokhållare, 28 kontorsskrivare och 19 kontorsbiträden i övrigt.

I fråga om vaktbetjäningen föreslogs ej annan ändring, än att, ifall av näringsstatistikens överflyttande från kommerskollegium, ytterligare en vaktmästare borde anställas.

För överdirektören föreslogs en avlöning av 10,000 kronor. Övriga ordinarie tjänstemäns samt vaktmästarnas avlöning borde utgå enligt samma grunder som i övriga verk av den så kallade statskontorstypen. För amanuenserna föreslogs ett arvode av 2.400 kronor för sex timmars tjänstgöring med minskning av 400 kronor för varje timme, varmed den dagliga arbetstiden understeg sex. För bokhållare föreslogs en begynnelseavlöning av 2,000 kronor med två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor efter fem, respektive tio års tjänstgöring, för kontorsskrivare borde begynnelseavlöningen utgöra 1,200 kronor med tre ålderstillägg, vartdera å 200 kronor efter respektive fem, tio och femton års tjänstgöring. För kontorsbiträdena ansåg kommittén avlöningen, då ordinarie biträdesbefattningar framdeles inrättats, böra bestämmas till 600 kronor med två ålderstillägg, vartdera å 150 kronor efter respektive fem och tio års tjänstgöring.

Statistiska kommitténs ifrågavarande förslag remitterades för utlåtandes avgivande till ett stort antal myndigheter. I de avgivna yttrandena tillstyrktes i allmänhet de förslag, som avsågo omfattningen av statistiska centralverkets arbetsområde och verkets organisation. Endast i fråga om näringsstatistikens föreslagna överflyttning till centralverket förekom meningsskiljaktighet, i det kommerskollegium ansåg, att den fortfarande borde kvarbliva hos kollegiet. Dessutom avstyrkte generalstyrelsen en av kommittén föreslagen utbrytning av styrelsens statistiska afdelning, vare sig den skulle enligt kommittémajoritetens förslag överflyttas till statistiska centralverket eller enligt den ovan omnämnda reservantens hemställan till kommerskollegium.

Då emellertid, sasom vederbörande departementschef yttrade till statsrådsprotokollet den 13 januari 1911, de infortrade utlåtandena över statistiska kommitténs förslag inkommo till departementet först mot årets slut och det inkomna materialet var av betydande omfattning och innefattade en mångfald svårlösta frågor, om vilka meningarna ofta voro mycket delade bland de av saken intresserade, ansåg sig departementschefen icke kunna föreslå proposition i ärendet till riksdagen

*Provisorisk
lönereglering
m. m. vid 1911
års riksdag.*

1911. Vid detta förhållande hemställde han i stället om vidtagande, i huvudsaklig överensstämmelse med vad statistiska centralbyrån i underdånig skrivelse den 8 december 1910 föreslagit, av vissa åtgärder för att för statistiska centralbyrån i möjligaste mån minska olägenheterna av att frågan om dess omorganisation måste uppskjutas. I sådant avseende föreslogs nu dels beviljande av provisorisk lönereglering för de ordinarie befattningshavarna i ämbetsverket, dels en höjning av det extra anslaget till förstärkning av anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m.. avseende en lönereglering för amanuenser och kvinnliga biträden.

Förslag om provisorisk lönereglering för statistiska centralbyrån efter samma grunder som för övriga ämbetsverk hade av Kungl. Maj:t förelagts redan 1910 års riksdag, men då blivit avslaget; det förnyade förslag, som nu förelades 1911 års riksdag, blev däremot bifallet. De provisoriska avlöningsstilläggen fastställdes härvid efter samma grunder som för övriga ämbetsverk, för vilka provisorisk lönereglering beviljats, chefens lönetillägg beräknades härvid med hänsyn till en blivande avlöning av 9,000 kronor. Anslagets belopp bestämdes till 7,670 kronor, varav högst 225 kronor till höjning av vikariatsersättning under semester.

I fråga om arvoden till amanuenser och tillfälliga biträden hemställde statistiska centralbyrån, att amanuensarvodena finge bestämmas till 2,500 kronor för år och fem timmars daglig tjänstgöring emot förut 2,000 kronor, men med proportionell minskning för kortare tjänstgöringstid. För de kvinnliga biträdena borde arvodena i allmänhet utgöra 75 kronor i månaden under de första fem åren, 100 kronor i månaden under därpå följande fem år och sedermera 125 kronor i månaden. För genomförande av en dylik lönereglering borde det flerstädes förut omnämnda förstärkningsanslaget höjas från 14,000 till 21,800 kronor. Departementschefen, som icke ansåg sig böra göra något uttalande i fråga om de av centralbyrån föreslagna avlöningsbeloppen annat än i fråga om amanuenserna, vilkas föreslagna arvoden han fann lämpliga, ansåg, att det av centralbyrån begärda anslaget kunde nedsättas med 300 kronor, eller till 21,500 kronor, vilket belopp jämväl av riksdagen anvisades på extra stat för förstärkning av ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden m. m.

Liksom vid föregående riksdagar sedan år 1905 anvisades även nu anslag till avlönande av en extra aktuarie, men med hänsyn till den för de ordinarie tjänstemännen beviljade provisoriska löneregleringen höjdes nu arvodets belopp från 3,000 till 3,900 kronor.

*Förslag till
1912 års riksdag om
statistiska
centralbyråns
omorganisation.*

Till följande riksdag, år 1912, avgav Kungl. Maj:t proposition om en omorganisation av statistiska centralbyrån med anledning av statistiska kommitténs förslag, ehuru endast av provisorisk natur. Chefen för finansdepartementet yttrade härom till statsrådsprotokollet den 13 januari 1912, hurusom han icke vore i tillfälle att framlägga en definitiv plan för ordnande av den officiella statistiken, huru önskligt detta än vore. Oavsett den meningsskiljaktighet, som rådde inom intresserade kretsar, ansågs hänsyn till departementalkommitterades pågående utredning kräva, att icke för det dåvarande någon åtgärd vidtoges, som kunde på något sätt försvåra genomförandet av det organisationsförslag för förvaltningen i allmänhet, som nämnda kommitterade hade att framlägga, men ett slutligt ordnande av den officiella statistiken kunde knappast äga rum, utan ett resultatet av nämnda kommitterades utredning bleve föregripet. Att å andra sidan uppskjuta vidtagandet av åtgärder för

statistikens omorganisation, tills departementalkommitterades förslag blivit framlagt, syntes honom icke tillräddigt. Såsom statistiska kommittén visat och för övrigt vore väl bekant, saknades så gott som all statistisk belysning på flera viktiga områden för statens och samhällets verksamhet; därtill vore vissa förefintliga grenar av den officiella statistiken av den beskaffenhet, att de icke längre kunde lämna tillräcklig vägledning för förvaltningen och lagstiftningen. Men en väsentligare utvidgning av den officiella statistiken vore knappast tänkbar med dåvarande organisation; härfor erfordrades ökade arbetskrafter och i viss mån även förändrade organisationsformer.

Ett annat skäl till, att frågan om statistikens omorganisation icke längre borde undanskjutas, låge i hänsyn till den statistiska tjänstepersonalen. I statistiska centralbyrån hade befodringsutsikterna till följd av det i förhållande till arbetet ringa antalet ordinarie tjänstebefattningar varit synnerligen dåliga. På grund härav hade förekommit en synnerligen stark och för ämbetsverket högst menlig omsättning beträffande den extra ordinarie tjänstemannapersonalen. De dåliga befodringsmöjligheterna på den statistiska tjänstemannabanan berodde dock ej endast på det ringa antalet ordinarie befattningar, därtill komme vidare den omständigheten, att det för en statistisk tjänsteman dittills varit så gott som uteslutet att kunna vinna befodran till tredje gradens tjänst. Utsikten till att på den statistiska banan även i gynnsammaste fall icke kunna befodras högre än till andra gradens tjänst kunde givetvis icke vara uppmuntrande för en duglig man, som ägnat sig åt det statistiska arbetet. Förr eller senare komme han gärna att söka sig ett verksamhetsfält, som bjöde honom bättre befodringsutsikter. Skulle verkligt dugande krafter för framtiden bevaras åt den officiella statistiken, och därpå berodde ytterst denna statistiks framtida beskaffenhet, syntes därför oavvisligt, att de statistiska tjänstemännen bereddes möjlighet att inom sitt eget verksamhetsområde avancera till tredje gradens tjänst, eller med andra ord att byråchefsbefattningar inrättades för den officiella statistiken.

Ansåge departementschefen sålunda, att frågan om den officiella statistikens omorganisation icke längre kunde utan stora olägenheter uppskjutas, så måste han på andra sidan fasthålla vid att den nya organisation, som kunde komma till stånd, tills vidare måste få en provisorisk karaktär, så att den icke på något sätt föregrepe den definitiva organisation av statistiken, som framdeles kunde bli beslutad i sammanhang med prövningen av departementalkommitterades blivande förslag till omorganisation av den centrala förvaltningen i allmänhet. Under sådana omständigheter syntes den lämpligaste lösningen av frågan vara, att anslag till de nya statistiska tjänster, som kunde behövas, tills vidare i allmänhet beviljades endast på extra stat, i vilket fall Kungl. Maj:t och riksdagen hade i sin hand att när som helst vidtaga de ändringar i organisationen, som kunde bli erforderliga. Undantag syntes departementschefen dock härvid kunna och böra göras beträffande de byråchefsbefattningar han hade för avsikt att föreslå. Uppenbarligen måste det ligga stor vikt på, att dessa krävande och betydelsefulla befattningar bleve försedda med särskilt dugliga och kompetenta innehavare. Men säkerhet för erhållande av sådana tjänstinnehavare syntes icke kunna vinnas, om man icke kunde erbjuda dem den trygghet för framtiden, som utnämningen till ordinarie tjänst innebure. Någon oligenhet med hänsyn till genomförandet av departementalkommitterades blivande förslag kunde byråchefsbefattningarnas uppförande på ordinarie stat icke medföra, därest

Å ena sidan dessa befattningars antal icke gjordes större, än som under alla omständigheter måste för framtiden erfordras, och å andra sidan de blivande tjänst-innehavarna i sina fullmakter ålades att underkasta sig eventuell förflyttning till annat ämbetsverk.

Då vidare endast en provisorisk omorganisation av statistiska centralbyrån borde komma till stånd, syntes redan på den grund ej kunna ifrågasättas, att sådana grenar av statistiken, som utarbetades av särskilda statistiska tjänstemän inom andra ämbetsverk än statistiska centralbyrån, skulle, på sätt statistiska kommittén föreslagit, överflyttas till sistnämnda verk. Sålunda förutsatte departementschefen, att näringsstatistiken skulle kvarbliva hos kommerskollegium och undervisningsstatistiken hos ecklesiastikdepartementet.

I fråga om rättsstatistiken ställde sig emellertid saken något annorlunda. För utarbetande av denna statistik funnes i justitiedepartementet en byråchef för statistiska ärenden, vilken dock icke ägde statistisk utan uteslutande juridisk utbildning. Skulle en reform av rättsstatistiken komma till stånd, syntes likväl vara oundgängligt, att jämväl denna gren av statistiken komme under statistiskt sakkunnig ledning. Under sådana omständigheter borde tagas under överbägande, om icke beslut skulle kunna fattas om rättsstatistikens överflyttande till statistiska centralbyrån. Enligt vad från departementalkommitterade inhämtats, kunde en sådan anordning på intet sätt vara hinderlig för genomförande av kommitterades blivande förslag. Det måste också anses synnerligen lämpligt, att rättsstatistiken och särskilt kriminalstatistiken bearbetades och utgaves av samma verk, som hade befolkningsstatistiken om händer, dels på grund av det nära sambandet mellan dessa båda grenar av statistiken, dels på grund av de stora krav, som bådadera ställde på sina utöfvere. Emellertid vore icke lämpligt, att rättsstatistiken i sin helhet redan under år 1913 överflyttades till statistiska centralbyrån, då därav skulle följa, att den dåvarande byråchefen för statistiska ärenden i justitiedepartementet måste överföras på indragningsstat. Dessutom måste i sådant fall beslut fattas om den framtida förläggningen av straffregistret, som stode under uppsikt av nämnda byråchef. Enligt vad chefen för justitiedepartementet upplyst, vore han emellertid icke beredd att framlägga förslag härom. Först under år 1914, då ifrågavarande byråchef skulle uppnå pensionsåldern, borde rättsstatistiken i sin helhet överflyttas till statistiska centralbyrån.

Efter en närmare redogörelse för statistiska kommitténs förslag beträffande statistikens särskilda grenar hemställde chefen för finansdepartementet om bland annat förläggande till statistiska centralbyrån av en ny gren av den officiella statistiken, nämligen allmän finansstatistik, samt utarbetande genom centralbyråns försorg av en statistisk årsbok samt femårsöversikter över rikets utveckling. Samtidigt hemställde chefen för jordbruksdepartementet om förläggande till statistiska centralbyrån av den hittills inom lantbruksstyrelsen utarbetade fiskeristatistiken, som tillika skulle fullständigt omorganiseras och betydligt utvidgas, samt om en genomgripande omgestaltning av jordbruksstatistiken, innefattande framför allt en överflyttning till statistiska centralbyrån av arbetet med primäruppgifternas bearbetande, vilket förut till största delen skett genom hushållningssällskapens försorg.

I överensstämmelse med en av chefen för statistiska centralbyrån avgiven promemoria föreslog chefen för finansdepartementet, beträffande ämbetsverkets organisation, en fördelning på tre byråer, en för befolknings-, rätts-, sparbanks-

och valstatistik, en för jordbruks-, fastighets- och fiskeristatistik samt statistik över statens utarrenderade domäner samt slutligen en för finans- och kommunalstatistik samt statistik över vägar och skjutsanstalter. Redigerandet av femårsöversikterna över rikets utveckling och statistisk årsbok borde tillhöra alla tre byråerna gemensamt under överdirektörens direkta ledning.

Ehuru alltså ämbetsverket skulle organiseras på tre byråer, föreslogs likväl, att endast två byråchefsbefattningar skulle inrättas. I överdirektörens nyssnämnda promemoria anfördes härom, att det onekligen vore synnerligen önskligt, att en byråchef kunde anställas såsom ledare för var och en av de tre byråerna, men att alldeles nödvändigt kunde detta dock icke anses vara. Under den närmaste tiden torde nämligen en av byråerna kunna direkt ledas av överdirektören, dock under förusättning att till särskilt biträde åt honom anställdes en förste aktuarie, vilken skulle närmast handhava redigerandet av de nämnda publikationerna femårsöversikten och statistisk årsbok samt dessutom tjänstgöra såsom sekreterare i ärenden, vilka icke tillhörde handläggning av byrå, som stode under ledning av särskild byråchef. Till detta uttalande av överdirektören anslöt sig departementschefen, som ytterligare påpekade beträffande den föreslagna byråindelningen, att den vore så avpassad, att, därest framdeles beslut skulle komma att fattas om upprättande av särskilda statistiska byråer inom finans- och jordbruksdepartementen, de föreslagna finans- och jordbruksstatistiska byråerna inom statistiska centralbyrån kunde med hela sin personal överflyttas från centralbyrån till vederbörande departement.

Av övrig tjänstemannapersonal beräknades i överdirektörens ovanberörda promemoria erfordras för en var av de tre byråerna en förste aktuarie och en aktuarie, av vilka förste aktuarien skulle särskilt biträda byråchefen vid redigerandet av de statistiska berättelserna, granska och underteckna av aktuarie och amanuenser uppsatta s. k. anmärkningsmemorial samt med biträde av aktuarien utöva närmaste uppsikten över de kvinnliga biträdenas dagliga arbete.

Till denna personal skulle så komma, såsom tjänstemän av första lönegraden, registrator och bibliotekarie. Statistiska kommittén hade visserligen föreslagit, att bibliotekariens befattning skulle förändras till en tjänst av andra graden, men i betraktande av den ifrågasatta anordningens provisoriska natur ansåge sig överdirektören icke för det dåvarande kunna föreslå en dylik förändring, hur önskelig och välbehövlig han än måste anse den vara. Därest, såsom han hemställt, en särskild förste aktuarie tillsattes såsom närmaste biträde och sekreterare för överdirektören, torde för övrigt på denne förste aktuarie böra överflyttas ett av bibliotekariens mest krävande åligganden, nämligen besvarandet av förfrågningar från utlandet och meddelandet av uppgifter till vissa internationella kalendrar och handböcker.

Någon ökning av det dåvarande antalet av fem amanuenser ansåg sig överdirektören icke böra ifrågasätta, men kunde å andra sidan någon minskning däri ej heller vidtagas. Däremot måste antalet kvinnliga biträden ökas. Salunda torde erfordras ett biträde för en nyttillkommen statistik om dödsorsaker, två biträden på grund av den föreslagna förändringen och utvidgningen av jordbruksstatistiken och tre biträden för den finansstatistiska byrån.

I fråga om vaktmästarna gäve den erfarenhet, som dittills kunnat vinnas, vid handen, att det förefintliga antalet av två vaktmästare sannolikt vore otillräck-

ligt, sedan ämbetsverket förflyttats till ny och större lokal. Då emellertid behovet av ökad vaktbetjäning ansågs kunna tillsvidare tillgodoses på annat sätt än genom anställande av ytterligare en vaktmästare, ville överdirektören ej för det dåvarande ifrågasätta en ökning i vaktmästarnas antal.

Vad överdirektören sålunda yttrat i fråga om personalbehovet föranledde ingen erinran från departementschefens sida, och föreslog alltså denne, att statistiska centralbyråns tjänstemannapersonal skulle utgöra under år 1913, förutom chefen: två byråchefer, fyra förste aktuarier och fem aktuarier, av vilka en tjänstgörande såsom bibliotekarie och en såsom registrator. Då statistiska centralbyråns dåvarande personal utgjordes av tre förste aktuarier och tre aktuarier, av vilka en på extra stat, erfordrades sålunda en ökning med två byråchefer, en förste aktuarie och två aktuarier, varvid dock var att märka, att den ena byråchefen motsvarades av byråchefen för statistiska ärenden i justitiedepartementet, vilken skulle indragas under år 1914. I överensstämmelse med departementschefens ovan omnämnda uttalande föreslogs de båda byråchefsbefattningarnas uppförande på ordinarie stat, varemot övriga befattningar borde beviljas på extra stat. Då någon lönereglering för ämbetsverket icke ifrågasattes, borde avlöningen för de nya byråcheferna å staten upptagas med samma belopp som i övriga oreglerade verk.

På grund härav föreslogs en höjning av ordinarie anslaget till avlöningsmedel med 12,800 kronor eller till 41,200 kronor samt, för vikariatsersättning under byråchefernas semester, av ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden, samt till vikariatsersättningar med 500 kronor till 20,500 kronor. Beträffande staten i övrigt föreslogs en höjning av det å denna uppförda reservationsanslaget till bibliotekets underhåll med 500 kronor till 2,000 kronor samt indragning av övriga tre ordinarie reservationsanslag, till officiella statistiska trycket, till utarbetande av en avlönings- och pensionsstatistik samt till en statistisk tidskrift, såsom för framtiden obehövliga. Sistnämnda anslag, till belopp av 1,400 kronor, skulle likväl för år 1913 kvarstå på extra stat.

Förutom anslaget till en statistisk tidskrift föreslogs å extra stat till arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och tre extra ordinarie aktuarier ett anslag å 17,300 kronor, till provisorisk lönereglering ett förslagsanslag å 11,583 kronor samt till förstärkning av det till arvoden åt tillfälliga biträden hos statistiska centralbyrån samt till vikariatsersättningar därstädes å ordinarie stat anvisade medel ett anslag å 29,200 kronor. Anslaget till extra ordinarie tjänstemän beräknades efter ett avlöningsbelopp av 5,600 kronor för förste aktuarien och 3,900 kronor för aktuarie.

Anslaget till provisorisk lönereglering visade i jämförelse med år 1912 en ökning av 3,913 kronor, beroende dels på tillkomsten av de två nya byråchefsbefattningarna, dels därpå, att enligt departementschefens förslag överdirektörens avlöningstillägg skulle utgå efter en beräknad avlöning av 10,000 i stället för 9,000 kronor. Sistnämnda höjning motiverades av departementschefen därmed, att i samtliga överdirektörsverk, i vilka byråchefsbefattningar vore inrättade, chefens avlöning vore bestämd till 10,000 kronor och att, då nu byråchefsbefattningar föreslages för statistiska centralbyrån, konsekvensen syntes fordra, att chefens avlöning höjdes till motsvarighet med vad den utgjorde i andra likställda verk. Departementschefen ansåge sig äga så mycket större skäl för en sådan hemställan, som den av honom föreslagna nya organisationen av statistiska centralbyrån uppenbarligen måste komma att ställa väsentligt större krav på chefen än dittills och betydligt öka hans

arbetsbörda, särskilt som han förutom sina allmänna åligganden som chef skulle få att bestrida göromålen såsom närmaste ledare för en bland ämbetsverkets byråer.

Vad slutligen beträffar anslaget till förstärkning av ordinarie anslaget till arvoden åt tillfälliga biträden, så skulle detta i jämförelse med år 1912 komma att ökas med dels 7,200 kronor till arvoden åt de sex nya biträden, om vilka ovan talats, dels ock 475 kronor till vikariatsersättningar under semester för på extra stat föreslagna en förste aktuarie och två aktuarier, tillhoppa i avrundat tal 7,700 kronor.

Kungl. Maj:ts i överensstämmelse med departementschefens förslag gjorda framställning till riksdagen vann riksdagens bifall med undantag för två punkter.

Enligt vad riksdagen i sin skrivelse nr 7 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel anförde, hade riksdagen — med avseende å omorganisationens provisoriska natur och då det, med hänsyn till departementalkommitterades blivande förslag, syntes av vikt att icke företaga sådana dispositioner, att man därigenom föregrepe vad av denna kommitté kunde i ämnet bliva föreslaget — icke kunnat bifalla förslaget att uppföra två byråchefer å ordinarie stat. Den ena av dessa byråchefer, vilken, enligt vad riksdagen inhämtat, vore avsedd för den jordbruksstatistiska byrån, syntes lämpligen kunna ersättas av den förste aktuarie, som enligt förslaget skulle vara anställd vid samma byrå. För att den erforderliga personalen vid den statistik, som skulle hänföras till denna byrå, icke skulle komma att minskas till antalet, borde emellertid i så fall, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, där anställas ytterligare en extra ordinarie aktuarie. En motsvarande anordning syntes däremot icke vara tillräddig i fråga om den finansstatistiska byrån, för vilken den andra byråchefen vore avsedd. På ledaren av finansstatistiken och statistiken över kommunernas finanser syntes nämligen böra ställas särskilt stora krav. Riksdagen hade därför ansett sig böra godkänna Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Enligt riksdagens beslut skulle alltså, i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag, antalet tjänstemän minskas med en byråchef men ökas med en extra ordinarie aktuarie.

Den andra punkten, vari riksdagen avvek från Kungl. Maj:ts förslag, gällde den ifrågasatta höjningen av det provisoriska avlöningstillägget till överdirektören, vilket förslag icke vann riksdagens bifall, då, såsom riksdagen yttrar, överdirektören så nyligen som samma år genom provisorisk lönereglering beviljats avsevärt förbättrade lönevillkor och ämbetsverket, genom riksdagens beslut i fråga om den föreslagna omorganisationen, i allt fall icke komme att givas sådan omfattning, som bland annat av Kungl. Maj:t ansetts motivera en dylik förhöjning.

På grund av dessa riksdagens beslut minskades de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen för anslagen till avlöningsmedel, till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. samt till provisorisk lönereglering till respektive 34,800, 20,250 och 9,133 kronor, varemot anslagen till extra ordinarie förste aktuarie och extra ordinarie aktuarier samt till förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. anslagna medel höjdes till respektive 21,200 och 29,300 kronor.

I överensstämmelse med departementschefens ovan anförda yttrande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1912 föreslogs i proposition till 1913 års riksdag, att rättsstatistiken skulle från 1914 års början överflyttas till statistiska centralbyrån. Härför föreslogs, i huvudsaklig överensstämmelse med en hemställan från statistiska centralbyrån, dels uppförande å ordinarie stat av avlöning för ytterligare

1913 års
riksdag.

en för rättsstatistiken avsedd förste aktuarie, dels beviljande på extra stat av medel till avlönande av en amanuens och sex kvinnliga biträden, varav ett med avlöning av 1,600 kronor, avsett för ett s. k. kreditregister, varom särskild proposition skulle föreläggas riksdagen. Likaledes i enlighet med centralbyråns hemställan föreslogs beviljande på extra stat av medel för avlönande av ytterligare sex kvinnliga biträden, avsedda för jordbruksstatistiken. Därjämte föreslogs, att förste vaktmästaren i ämbetsverket skulle erhålla ett provisoriskt ålderstillägg å 100 kronor.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag bifölls av riksdagen med de ändringar, att, sedan departementschefen i skrivelse den 3 maj 1913 meddelat statsutskottet, att proposition om kreditregistret icke komme att föreläggas riksdagen, det för biträde vid ifrågavarande register avsedda arvodel icke beviljades, samt att ett för beredande av provisoriskt ålderstillägg åt förste vaktmästaren i ämbetsverket redan för löpande året avsett belopp av 100 kronor ej heller beviljades. På grund av dessa riksdagens beslut höjdes för år 1914 ordinarie anslaget till avlöningsmedel med 4,500 kronor till 39,300 kronor och till arvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariatsersättningar med 190 kronor till 20,440 kronor, varjämte på extra stat beviljades anslag, förutom till extra ordinarie förste aktuarie och extra ordinarie aktuarier liksom för år 1913, till provisorisk lönereglering med 10,370 kronor eller 1,237 kronor mera än för år 1913 samt till förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. anslagna medel med 45,000 kronor, 15,700 kronor utöver motsvarande anslag för år 1913.

1914 års
senare
riksdag.

Vid 1914 års senare riksdag beslöts därefter en synnerligen betydande ändring i statistiska centralbyråns stat, i det att på densamma uppfördes avlöning till 27 kvinnliga biträden.

I underdånig skrivelse den 29 september 1913 hade statistiska centralbyrån bland annat hemställt om dels uppförande på ordinarie stat av 27 kvinnliga biträden, varav 13 av högre och 14 av lägre avlöningsgrad, dels med anledning av förstnämnda hemställan erforderliga ändringar i anslagsbeloppen.

Över denna framställning avgav statskontoret den 23 oktober 1913 infortrat utlåtande. Statskontoret ansåge visserligen av den av statistiska centralbyrån förebrogta utredningen till fullo framgå behovet av det föreslagna uppförandet av 27 kvinnliga biträdesbefattningar på ordinarie stat. Med fäst avseende emellertid på den under senare tiden tillämpade praxis att under pågående löneregleringar och omorganisationer nya befattningar icke uppfördes å ordinarie stat ansåg sig statskontoret dock icke kunna förorda, att ifrågavarande biträdesbefattningar uppfördes å sådan stat förr än i samband med reglering av ämbetsverket i dess helhet. Statskontoret föreslog i stället, att ifrågavarande befattningar skulle med av centralbyrån föreslagna avlöningsbelopp uppföras på extra stat.

Sedan med anledning av detta statskontorets yttrande chefen för statistiska centralbyrån till finansdepartementet inkommit med en promemoria, blev ärendet remitterat till löneregleringskommittén, som den 2 mars 1914 avgav utlåtande i frågan. I detta utlåtande anförde kommittén bland annat följande.

På grund av det nära sambandet mellan, å ena sidan, statistiska centralbyråns organisation å ny stat och, å andra sidan, den av de s. k. departementalkommitterade ifrågasatta omorganisation av den centrala förvaltningen överhuvud samt den av statistiska kommittén föreslagna förändrade anordningen av rikets

officiella statistik, hade frågan om lönereglering för statistiska centralbyrån ditintills måst undanskjutas, men utan att det ännu torde med någon som helst visshet kunna sägas, när denna fråga kunde komma till vidare behandling och avgörande. Att detta förhållande varit och fortfarande vore i flera avseenden ogynnsamt för statistiska centralbyrån syntes ej kunna förnekas. Genom provisoriska löneregleringar och genom andra anslag på extra stat hade man visserligen sökt mildra olägenheten av uppskovet med den avsedda löneregleringen; ju längre emellertid det måste anstå med denna reglering, dess mera framträdde olägenheterna för ämbetsverket av uppskovet.

I synnerlig grad hade olägenheterna visat sig i vad den kvinnliga tjänstepersonalen anginge. Efter en redogörelse för dessa olägenheter fortsätter kommittén: Med hänsyn till de angivna förhållandena kunde det icke bestridas, att såväl ur synpunkten av rättvisa och billighet som ock för arbetets behöriga gång inom statistiska centralbyrån det måste anses vara särdeles önskligt, att vid detta ämbetsverk måtte kunna så snart som möjligt inrättas ett antal ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar. Statskontoret hade under åberopande av den under senare tiden tillämpade praxis att under pågående löneregleringar och omorganisation nya ordinarie befattningar icke inrättas, förklarat sig icke kunna förorda, att ifrågakvarande befattningar i statistiska centralbyrån uppfördes å ordinarie stat förr än i samband med reglering av ämbetsverket i dess helhet. Kommittén ville ingalunda förneka, att en dylik praxis i allmänhet blivit tillämpad; men exempel i motsatt riktning kunde dock anföras. Den av statskontoret åberopade praxis hade givetvis haft sin grund däri, att man icke velat genom inrättande av nya ordinarie befattningar föregripa eller försvåra en förestående omorganisation och nyreglering av vederbörande ämbetsverk. Att så icke under några förhållanden borde ske funne kommittén vara alldeles i sin ordning. De befarade olägenheterna i sådant hänseende syntes dock kunna även på annat sätt undvikas, om nämligen det tillsåges, att de nya tjänsterna icke bleve till antalet flera än som under alla omständigheter kunde anses erforderligt för arbetena i fråga och att sådana avlöningsvillkor föreskrevs, att befattningshavarna bleve underkastade en långt gående skyldighet att i händelse av behov i följd av omreglering eller andra omständigheter, låta sig förflyttas till annat ämbetsverk med motsvarande eller likartade arbetsuppgifter ävensom att eljest utföra de förändrade göromål, som kunde bliva vederbörande befattningshavare ålagda. Därest de nu angivna försiktighetsmått iakttoges, hade kommittén ansett hinder icke böra möta mot att å statistiska centralbyråns stat uppfördes ett antal ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar.

Då det av centralbyrån föreslagna antalet av 27 biträden under alla omständigheter kunde beräknas hava stadigvarande sysselsättning inom de till centralbyrån förslagna grenarna av den officiella statistiken, hade kommittén ansett detta antal kvinnliga biträdesbefattningar böra kunna, utan att föregripa en kommande omorganisation av den officiella statistiken, uppföras på statistiska centralbyråns ordinarie stat.

Av detta antal hade statistiska centralbyrån föreslagit, att 13 borde vara av den högre och 14 av den lägre lönegraden. Kommittén anförde härom, att enligt avsedda regler skulle biträde med arbetsuppgifter av mera kvalificerad art hänföras till den högre graden och övriga biträden till den lägre. Vad statistiska centralbyrån beträffade, syntes åtminstone för det dåvarande en fullt genomförd skillnad

icke kunna göras i avseende å biträdenas arbetsuppgifter. På grund av arbetets beskaffenhet därstädes måste nämligen flertalet av ifrågavarande biträden under vissa tider av året syssla med kvalificerat arbete och under andra tider jämväl med okvalificerat eller mindre kvalificerat arbete. Vid sådant förhållande finge man skilja mellan, å ena sidan, de biträden, vilka utförde ett i mera betydande mån kvalificerat arbete eller kvalificerat arbete i större omfattning, och, å andra sidan, övriga biträden. De förra skulle då hänföras till den högre graden av kvinnliga biträden och de senare till biträden i normalgrad. Kommittén hade för att söka bilda sig en uppfattning om, vilka av biträdena som borde hänföras till den ena eller andra graden, besökt statistiska centralbyrån och där tagit kännedom om det arbete, som utfördes av biträdena i fråga. Kommittén hade därvid funnit, att det antal av 13 biträden, som centralbyrån ansett böra uppföras i högre grad, icke vore större än vad som kunde anses skäligt.

Kommittén föreslog alltså, att å staten för statistiska centralbyrån måtte från och med år 1915 uppföras 13 kvinnliga biträdesbefattningar i den högre (numera andra) graden och 14 i den lägre (numera första) graden, med avlöning motsvarande vad som fastställts för de nyreglerade verken. Kommittén föreslog därjämte avlöningsvillkor för de nya befattningarna.

I huvudsaklig anslutning till vad statistiska centralbyrån i sin ovanberörda underdåniga skrivelse den 29 september 1913 hemställt, föreslog kommittén vidare beträffande de särskilda anslagsbeloppen, att ordinarie anslaget till avlöningsmedel måtte höjas med 37,600 kronor till 76,900 kronor, att, för beredande av medel till vikariatsersättning under biträdenas semester, ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar måtte höjas med 2,350 kronor till 22,790 kronor samt att till förstärkning av detta anslag måtte på extra stat för år 1915 beviljas ett anslag av 9,900 kronor eller 35,100 kronor mindre än motsvarande anslag för år 1914. I nämnda belopp 9,900 kronor ingick avlöning för 6 extra biträden med av centralbyrån beräknat belopp 7,200 kronor eller i medeltal 1,200 kronor för varje. I fråga härom framhöll kommittén angelägenheten av att vid bestämmande av de fasta arvoden till extra biträden sådant arvode i varje fall sattes till lägre belopp än begynnelseavlöningen till ordinarie biträde.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 14 maj 1914 anslöt sig departementschefen i alla delar till vad löneregleringskommittén föreslagit, och avläts i överensstämmelse härmed proposition till riksdagen. Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställningar blevo av riksdagen bifallna.

1916 års
riksdag.

I underdånig skrivelse den 7 december 1915 hemställde statistiska centralbyrån om höjning av det till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar utgående anslaget på extra stat, vilket av 1915 års riksdag beviljats med samma belopp som för löpande året eller 9,900 kronor. Enligt statistiska centralbyråns nyssberörda skrivelse hade det redan under år 1914 varit för centralbyrån tydligt, att den för jordbruks- och fiskeristatistiken beräknade biträdespersonalen, eller 8 biträden, icke komme att vara tillräcklig — rörande rättsstatistiken, för vilken 5 biträden voro avsedda, saknades då ännu erfarenhet. Med hänsyn till de kritiska förhållanden, som rådde hösten 1914, ansåg sig emellertid statistiska centralbyrån vara nödsakad att till ett kommande år uppskjuta att göra framställning om ökade anslag till biträden. Då lik-

väl enligt centralbyråns mening ett försenande av jordbruksstatistikens bearbetning måste ovillkorligen undvikas, icke minst med hänsyn till den särskilda betydelse denna statistik erhållit under då rådande förhållanden, nödgades centralbyrån, för beredande av erforderliga arbetskrafter åt jordbruksstatistiken, i betydlig mån minska den för centralbyråns övriga arbeten avsedda personalen. Följden härav hade naturligtvis blivit, att nämnda arbeten på ett beklagligt sätt försenats, så att en betydlig arbetsbalans uppstått, vilken beträffande befolkningsstatistiken uppginge till omkring ett helt års arbete. Under normala förhållanden hade det givetvis varit centralbyråns plikt att nu göra underdånig framställning om beredande av medel för bortarbetande av den sålunda uppkomna arbetsbalansen, men med hänsyn till förhandenvarande finansiella förhållanden finge härmed anstå till ett kommande år.

Däremot syntes oavvisligen nödvändigt, att centralbyråns arbetskrafter förstärktes i den utsträckning, att den arbetsbalans, som komme att förefinnas vid ingången av år 1917, icke än ytterligare ökades. Det minsta antal biträden, som härvid erfordrades, vore tre för jordbruks- och fiskeristatistiken samt två för rättsstatistiken. För finansstatistiken syntes åtminstone för det dåvarande ingen personalökning behöfelig, men däremot erfordrades ett biträde vid redigerandet av statistisk årsbok samt för fullgörande av vissa centralbyrån på grund av nya äktenskapslagstiftningen åliggande aviseringsskyldigheter till pastorsämbeten och domstolar. Det ytterligare antal kvinnliga biträden, varför enligt centralbyråns åsikt anslag erfordrades för år 1917, utgjorde alltså sex.

Såväl dessa som de sex extra biträden, för vilkas avlönande medel funnes tillgängliga å 1916 års stat, komme med all säkerhet att bliva för framtiden behöfliga, och borde de samtliga till följd härav rätteligen uppföras på ordinarie stat. varvid i överensstämmelse med den proportion, som år 1914 följdes vid uppförande av kvinnliga biträden på ordinarie stat i statistiska centralbyrån, hälften eller sex borde bliva av andra och hälften av första lönegraden. Med hänsyn dels till de finansiella förhållandena, dels, och framför allt, till den omständigheten, att riksdagen 1915 begärt utredning om en inskränkning i den officiella statistiken, ansåge statistiska centralbyrån sig icke kunna ifrågasätta något sådant. Visserligen ansåge centralbyrån som otvivelaktigt, att den av riksdagen begärda utredningen komme att visa, det en inskränkning icke kan ske beträffande centralbyråns statistik, men intill dess utredningen i fråga verkstälts, ansågs det vara lämpligast, att inga nya ordinarie befattningar inrättades i de statistiska ämbetsverken. Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna dessa omständigheter icke vara till hindern för inrättande i annat ämbetsverk av nya ordinarie statistiska tjänster, syntes även förenämnda tolv biträdesbefattningar böra uppföras på ordinarie stat.

Under förutsättning att detta icke bleve fallet, erfordrades medel på extra stat för avlönande av ifrågavarande biträden, varvid av sparsamhetshänsyn avlöningen borde beräknas till samma belopp som för biträde i första lönegraden med avdrag av 50 kronor, motsvarande pensionsavgift. För det biträde, som skulle anställas för statistisk årsbok m. m., borde dock avlöningen beräknas såsom för biträde i andra lönegraden, med nyssnämnt avdrag.

Till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 yttrade departementschefen, att det kunde ifrågasättas, om det under dåvarande förhållanden vore oundgängligen nödvändigt att utöka personalen med så stort antal nya biträden, som ämbetsverket

föreslagit. Även hänsynen till den av riksdagen begärda, av centralbyrån jämväl omförmälda utredningen om inskränkning i den officiella statistiken krävde, att, innan samma utredning slutförts, allenast minsta möjliga utvidgning av den mera fast anställda personalen företoges. På grund härav föreslog departementschefen, att det av centralbyrån ifrågasatta antalet reducerades med två biträden av första lönegraden, vadan medel skulle behöva begäras för ett biträde med kvalificerad arbetsuppgift och tre andra biträden. Härför beräknades erfordras 5,000 kronor, vadan det extra anslaget till förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. anslagna medel borde höjas från 9,900 kronor till 14,900 kronor. Till vinnande av större överskådlighet över statistiska centralbyråns anslagsbehov borde det för extra biträden erforderliga beloppet, 11,900 kronor, i beslutet särskilt angivas.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:ts riksdagen att till förstärkning av det till arvoden åt tillfälliga biträden hos statistiska centralbyrån samt till vikariatsersättningar därstädes å ordinarie stat anvisade anslag å extra stat för år 1917 anvisa ett anslag av 14,900 kronor, därav till extra kvinnliga biträden 11,900 kronor. Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

1917 års
riksdag.

I underdänig skrivelse den 7 december 1916 erinrade centralbyrån om sin nyss anförda framställning samt Kungl. Maj:ts och riksdagens i anledning av densamma fattade beslut samt yttrade vidare, att den ytterligare erfarenhet, som i statistiska centralbyrån vunnits sedan förenämnda framställning gjordes, ådagalagt, att den då begärda förstärkningen i arbetskrafterna vore den minsta möjliga, om icke allt framgent är efter år arbetsbalansen i statistiska centralbyrån skulle ökas, vid vilket förhållande centralbyrån nödgades upprepa sin förra hemställan och alltså nu göra framställning om beviljande av medel för avlönande av ytterligare två extra kvinnliga biträden.

Denna centralbyråns hemställan blev av departementschefen förordad, och hemställde Kungl. Maj:ts i enlighet härmed till riksdagen om höjande av det meromnämnda förstärkningsanslaget med 2,300 kronor eller till 17,200 kronor, därav till extra kvinnliga biträden 14,200 kronor. Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning blev av riksdagen bifallen.

Ålderstillägg
till vissa be-
fattnings-
havare.

Såsom förut omnämnts, har alltsedan år 1906 varit på extra stat uppförd avlöning för ursprungligen en aktuarie men från och med år 1913 en förste aktuarie och fyra aktuarier. Frågan om ålderstillägg till dessa tjänstemän eller om rätt för dem att efter befordran till ordinarie tjänst räkna sig tillgodo föregående anställning såsom extra ordinarie aktuarie har vid ett par tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Första gången frågan härom kom upp var år 1909, då statistiska centralbyrån i underdänig skrivelse den 30 september hemställde, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen att på extra stat för år 1911 bevilja ett personligt ålderstillägg av 500 kronor åt dåvarande innehavaren av den extra ordinarie aktuariebefattningen E. H. N. Arosenius, vilken den 1 januari 1911 komme att hava bestritt samma befattning under fem år. Denna framställning blev emellertid av statskontoret i avgivet utlåtande avstyrkt och föranledde ingen Kungl. Maj:ts åtgärd.

I nyssnämnda utlåtande hade emellertid statskontoret yttrat, att, om Arosenius beforderades till ordinarie tjänst, han rättvisligen borde, på sätt i flera liknande

fall förut ägt rum, få rätt att för ålderstillägg å sin ordinarie befattning tillgodo-räkna sig den tid han uppehållit ifrågavarande aktuarietjänst på extra stat. Detta fall inträffade redan följande år, då Arosenius den 18 juni utnämndes till ordinarie aktuarie i ämbetsverket. Under återopande av statskontorets nyss anförda yttrande hemställde därpå statistiska centralbyrån, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att Arosenius förklarades berättigad att från ingången av år 1911 åtnjuta ett ålderstillägg av 500 kronor. Med bifall till Kungl. Maj:ts på grund av centralbyråns framställning till riksdagen avlåtna proposition medgav riksdagen 1911, att Arosenius finge för åtnjutande av ålderstillägg till sin dåvarande lön räkna sig tillgodo den tid från och med den 1 januari 1906, varunder han med gott vitsord uppehållit å extra stat uppförd aktuarietjänst hos ämbetsverket.

Motsvarande medgivande har sedermera lämnats av 1916 års riksdag i fråga om aktuarien J. A. Carlson och av 1917 års riksdag i fråga om förste aktuarien E. J. Höjer och aktuarien K. J. H. Wittrock. Sistnämnda års riksdag har därjämte på Kungl. Maj:ts framställning beviljat ett personligt ålderstillägg på extra stat av 500 kronor till extra ordinarie aktuarien G. O. Grönlund. Härvid har sålunda frångåtts den i fråga om Arosenius år 1909 av Kungl. Maj:t intagna ståndpunkten.

Jag övergår nu till att, likaledes i huvudsaklig anslutning till lönerregleringskommitténs utredning i ärendet, närmare redogöra för statistiska centralbyråns nuvarande uppgifter, organisation och avlöningsförhållanden.

Gällande instruktion för statistiska centralbyrån är utfärdad den 7 november 1879. Sedan däri gjorts åtskilliga ändringar och tillägg genom kungl. kungörelserna den 28 maj 1886, den 22 november 1912, den 19 september 1913 och den 17 november 1914 innehåller instruktionen i huvudsak följande bestämmelser.

Statistiska centralbyrån har att bearbeta och offentliggöra de grenar av den officiella statistiken, som icke tillhöra annat ämbetsverks handläggning, och däribland särskilt befolkningsstatistik, statistik över fast egendom, jordbruksstatistik, fiskeristatistik, statistik över vägar och skjutsanstalter, allmän sparbanksstatistik, rättsstatistik, valstatistik samt statistik över statens och kommunernas finanser; börande centralbyrån granska primäruppgifterna samt, så vitt ske kan, bereda av granskningen föranledda nödiga rättelser, så att grundläggningen för byråns redogörelser må bliva tillförlitlig.

Därjämte åligger centralbyrån: att utgiva en statistisk årsbok; att för varje femårsperiod utarbeta och offentliggöra en översikt över rikets utveckling under perioden; att på lämpligt sätt sprida kunskap om den officiella statistikens resultat; att utföra de särskilda statistiska undersökningar, som av Kungl. Maj:t anbefallas; att föra anteckning över skeende förändringar i rikets administrativa, judiciella och ecklesiastika indelningar; att med uppmärksamhet följa kyrkobokföringens tillstånd i riket samt till Kungl. Maj:t avgiva de förslag till kyrkobokföringens förbättrande, som må kunna påkallas; att i övrigt beträffande kyrkobokföringen fullgöra de särskilda åligganden, som enligt gällande författningar äro eller varda åt centralbyrån uppdragna; att i ett ordnat arkiv förvara såväl de till centralbyrån inkomna kyrkoboksutdrag som ock de statistiska uppgifter av annat slag, vilkas innehåll ej genom de tryckta redogörelserna kan anses hava blivit tillräckligt bekantgjort; att i mån av därtill anvisade tillgångar underhålla ett statistiskt, topografiskt och statseko-

**Statistiska
centralbyråns
nuvarande
uppgifter,
organisation
och avlönings-
förhållanden.**
Instruktion.

nomiskt bibliotek; att lämna dem, som det önska, tillfälle att på stället ur centralbyråns arkiv och bibliotek hämta upplysningar och, så vitt möjligt, med nödiga hänvisningar dem tillhandagå; samt att, genom föreskriven utdelning av de statistiska redogörelserna och desammas tillhandahållande i utbyte emot främmande länders enahanda redogörelser, främja spridandet av kunskap om Sverige, för vilket ändamål centralbyrån jämväl bör, där så lämpligen kan ske, meddela de upplysningar, som från utlandet äskas.

Statistiska centralbyråns ordinarie ämbets- och tjänstemän äro en överdirektör och chef, en tjänsteman av tredje lönegraden, benämnd byråchef, fyra tjänstemän av andra lönegraden, benämnda förste aktuarier, och två tjänstemän av första lönegraden, benämnda aktuarier. Dessutom äro hos ämbetsverket anställda kvinnliga biträden samt vaktmästare, varjämte amanuenser och tillfälliga biträden antagas i mån av behov.

Byråchefen och tre förste aktuarier tjänstgöra såsom avdelningschefer, byråchefen för en finansstatistisk byrå samt av förste aktuarierna en för en befolkningsstatistisk, en för en jordbruksstatistisk och en för en rättsstatistisk avdelning. Den fjärde av förste aktuarierna tjänstgör å den finansstatistiska byrån. Ärendenas fördelning mellan avdelningarna bestämmes i arbetsordningen.

Av aktuarierna tjänstgör en såsom bibliotekarie och en såsom registrator och räkenskapsförare.

Överdirektören är ansvarig för göromålens behöriga gång samt äger ensam beslutanderätt, dock i vissa ärenden efter rådplägning med vederbörande avdelningschef. Honom åligger bland annat: att leda arbetena samt vaka över deras verkställande; att, så vitt hans tid medgiver, själv taga del i utarbetandet av statistiska redogörelser; samt att fastställa arbetsordning och emellan tjänstemännen fördela arbetet.

Avdelningschef har till åliggande: att ansvara för och utöva närmaste tillsyn däröver, att det statistiska arbete, som enligt stadgad fördelning tillkommer honom och de åt honom anvisade tjänstemän och biträden, med noggrannhet och skyndsamt utföres; att, för sin avdelning, utarbeta de förslag och utlåtanden, som anbefallas, samt för överdirektören föredraga frågor, vilka till handläggning förekomma; att, likaledes för sin avdelning, hava närmaste inseendet över ordentligt insändande av föreskrivna uppgifter, dessas granskning, sammandrags upprättande och kontrollerande samt för sådant ändamål genom skriftväxling med vederbörande inhämta eller låta inhämta de upplysningar, som kunna finnas erforderliga; samt att själv utarbeta och i förekommande fall låta trycka eller utöva uppsikt över utarbetandet och tryckningen av de statistiska berättelser och redogörelser, som åligga avdelningen.

Därjämte åligger det byråchefen att, efter till överdirektören av vederbörande departements- eller expeditionschef framställd begäran, lämna finansdepartementet det biträde i dess arbete, som må erfordras.

Den aktuarie, som har sig anförtrodd vården av biblioteket, åligger i avseende därå: att för överdirektören anmäla frågor rörande biblioteket, dess underhåll och förkovran och ombesörja det internationella utbytet samt granska och bestyrka räkningar över dit hänförliga utgifter; att upprätta och vidmakthålla föreskrivna kataloger över biblioteket samt journal över fördelningen av det statistiska trycket inom- och utomlands; samt att tillhandahålla biblioteket för dem, som därav vilja betjäna sig, och över den utlåning därifrån, som lämpligen kan ske, föra journal.

I avseende på biblioteket, som huvudsakligen är avsett att på stället begagnas, gäller beträffande förvar, katalogisering, utlåning och det låntagnas återställande i tillämpliga delar vad därom är stadgat i gällande reglemente för kungl. biblioteket.

Den aktuarie, som bestrider registratorsgöromålen, åligger: att emottaga de till centralbyrån ankommande skrivelser samt avlämnade eller insända handlingar; att över inkommande mål och ärenden samt utgående expeditioner hålla anteckningsböcker efter föreskrivna formulär och till dessa böcker upprätta register, i den mån icke anteckning och registrering av överdirektören prövas kunna verkställas uteslutande på avdelningarna; att för varje dag, efter verkställd anteckning, avlämna inkomna skrivelser och handlingar till överdirektören eller dem enligt hans föreskrift mellan vederbörande fördela; att för överdirektören anmäla frågor rörande centralbyråns penningförvaltning, upprätta förslag till rekvisitioner av erforderliga avlönings- och andra medel, sådana medel uppbära, till vederbörande utbetala och i laga ordning redovisa samt granska och bestyrka räkningar, som icke avse biblioteket och det internationella utbytet; att vårda och hålla närmaste tillsyn över ämbetsverkets arkiv samt med upplysningar därur tillhandagå dem, som sådana önska; att ombesörja anskaffande och fördelning av formulärblanketter för de till centralbyråns verksamhet hörande statistiska primäruppgifternas inhämtande; att, där est ej annorlunda av överdirektören föreskrives, meddela och bestyrka avskrifter och utdrag av centralbyråns handlingar; att meddela i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering föreskrivna uppgifter till ledning vid taxeringen; samt att hava närmaste insendet över ämbetsverkets rum och lägenheter med tillhörande inventarier och i allmänhet ombesörja centralbyråns ekonomiska angelägenheter.

Beträffande vården av arkivet och utlåning av handlingar därifrån gäller i tillämpliga delar vad därom är föreskrivet i gällande instruktion för riksarkivet.

I övrigt hava statistiska centralbyråns samtliga tjänstemän att, då sådant för göromålens gång erfordras, enligt överdirektörens föreskrift utan avseende å stadgad arbetsfördelning lämna det biträde vid varje inom centralbyrån förekommande arbete, som av omständigheterna påkallas.

Överdirektören och, efter förslag av honom, byråchefen utnämnas av Kungl. Maj:t, så ock, efter förut kungjord trettio dagars ansökningstid, förste aktuarier och aktuarier; ägande överdirektören att i underdånighet föreslå den, han till tjänsten anser bäst ägnad.

Ordinarie biträden tillsättas av överdirektören efter förut kungjord trettio dagars ansökningstid. Amanuenser, tillfälliga biträden och vaktmästare antagas av överdirektören.

För erhållande av ordinarie tjänstemannabefattning i statistiska centralbyrån fordras i allmänhet att hava avlagt examen för akademisk grad med vitsordad skicklighet företrädesvis i matematik, levande språk, statskunskap eller historia, dock med det undantag härifrån, som kan betingas av redan ådagalagd framstående fallenhet för och skicklighet i statistiskt arbetes utförande. Därjämte fordras för erhållande av förste aktuariebefattningen å den rättsstatistiska avdelningen att hava avlagt juris kandidatexamen eller examen till rättegångsverken.

Statistiska centralbyråns ordinarie ämbets- och tjänstemän samt ordinarie biträden äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, överdirektören, byråchefen och förste aktuarierna under en och en

halv månad samt aktuarierna och biträdena under en månad, allt enligt av överdirektören bestämd fördelning.

Annan tjänstledighet må av överdirektören beviljas byråchefen och förste aktuarierna på högst fjorton dagar, aktuarierna på högst en och en halv månad samt ordinarie biträdena på högst sex månader. Om längre tjänstledighet för dem ifrågasättes, skall därom hos Kungl. Maj:t göras ansökning, åtföljd av överdirektörens yttrande.

Inträffar för överdirektören behov av tjänstledighet för längre tid än fjorton dagar, skall därom göras underdånig anmälan hos Kungl. Maj:t.

Om amanuensers, tillfälliga biträdens och vaktmästares ledighet samt göromålens bestridande under tiden äger överdirektören förordna.

Då överdirektören åtnjuter semester eller under tid, som ej överstiger fjorton dagar, är hindrad att sitt ämbete förrätta, företrädes han, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, av byråchefen eller, vid förfall för honom, den i tjänsten äldste bland de i tjänstgöring varande övriga avdelningscheferna; ägande denne därvid fatta beslut i alla ärenden, med undantag av dem, vilka angå tillsättande av ordinarie befattningar i centralbyrån, tjänstefel och förändring av förut fastställda grunder för verksamheten.

Erfordras vikarie till bestridande av ordinarie tjänstemannabefattning, äger överdirektören att därtill förordna lämplig person på högst en och en halv månad. Är fråga om förordnande under längre tid, skall överdirektören därom hos Kungl. Maj:t göra underdånig hemställan.

Vikarie till bestridande av biträdesbefattning förordnas av överdirektören.

Särskilda
arbet-sup-
gifter av var-
aktig be-
skaffenhet.

Utöver de arbetsuppgifter, som enligt instruktionen tillkomma statistiska centralbyrån och däri äro särskilt angivna, hava under de senaste åren enligt särskilda av Kungl. Maj:t fattade beslut flera nya grenar tillförts ämbetsverkets ordinarie åligganden.

Sålunda har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 5 december 1913 uppdragit åt statistiska centralbyrån att i samråd med lantbruksstyrelsen för varje år från och med 1913 utarbета och offentliggöra statistik över samtliga mejerier i riket.

Genom kungl. brev den 20 oktober 1914 bemyndigades centralbyrån att tillsammans från häradsskrivarna i riket årligen infordra uppgifter rörande bevilnings-taxeringarna inom de särskilda landskommunerna, att användas för vissa i statistisk årsbok för Sverige inflytande uppgifter om skattetaxeringarna.

Vidare har centralbyrån genom kungl. brev den 28 januari 1916 anbefallts att årligen upprätta och sist inom utgången av november månad i tryck offentliggöra statistik över inkomsten av stämpelavgifterna för handlingar, vilka för vinande av lagfart eller inteckning vid domstol företes, ävensom bouppteckningar, äktenskapsförord, morgongåvobrev och avhandlingar om lösöre köp. För bestridande av kostnaderna för utarbetandet av denna stämpelstatistik, vilken förut offentliggjorts av finansdepartementet, är av sjunde huvudtitelns anslag till stämpelomkostnader till centralbyråns förfogande ställt ett belopp av 2,000 kronor årligen.

Sedan Kungl. Maj:t genom särskilda den 18 juni 1915 utfärdade kungörelser angående godkännande från det allmännas sida av vissa centralkassor för jordbrukskredit och av vissa jordbrukskassor föreskrivit, att det ålåg dylika godkända kassor att årligen avgiva statistiska uppgifter, har statistiska centralbyrån genom kungl.

brev den 26 maj 1916 fått sig anförtrött handhavandet av denna gren av den officiella statistiken. De för första året, eller år 1916, inkomna uppgifterna avse visserligen endast ett 80-tal kassor, fördelade på 5 län och vid pass 135 socknar, och kassorna hade då till stor del ännu icke hunnit träda i full verksamhet. Men då antalet socknar i riket uppgår till omkring 2,400, finnes här utrymme för en omfattande utveckling.

Genom kungl. brev den 3 december 1915 har centralbyrån anbefallts att, när på grund av stadgandet i 23 § mom. 2 i förordningen angående kyrkoböckers förande till ämbetsverket ingått vederbörligt meddelande, att kvinna, vars tidigare äktenskap blivit upplöst genom återgång eller skillnad, ingått nytt gifte, ofördröjligen överlämna meddelandet till den domstol, dit återgångs- och äktenskaps-skillnadsmålet varit instämt eller där äktenskapsskillnaden blivit sökt, eller, om äktenskapsskillnaden meddelats av Kungl. Maj:t, till den domstol, under vars domvärjo makarna i det tidigare äktenskapet sist hade sitt hemvist. Även i övrigt hava centralbyråns administrativa uppgifter tillökats genom 1915 års förordning angående kyrkoböckers förande.

Efter det centralbyrån den 14 januari 1910 erhållit bemyndigande att från magistrater och stadsstyrelser årligen infordra uppgifter om å inkomsten utdebiterade kommunalutskylder i städerna, har denna uppgiftsskyldighet genom kungl. kungörelse den 14 december 1917 utsträckts även till landskommuner samt municipalsamhällen och de köpingar, som icke bilda egna kommuner. Dessa uppgifter skola särskilt granskas och offentliggöras oberoende av de uppgifter, som eljest inkomma till den kommunala finansstatistiken.

Slutligen må även framhållas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 november 1917 bemyndigat centralbyrån att från och med år 1918 utgiva en statistisk årsbok för Sveriges kommuner, vilken dels skall ersätta de uppgifter för varje landskommun, köping, stad och municipalsamhälle i riket angående folkmängd, taxeringar, finanser m. m., som hittills meddelats i tre särskilda tabeller i statistisk årsbok för Sverige, dels ock kommer att innehålla vissa andra statistiska uppgifter.

Enligt instruktionen åligger det centralbyrån även att utföra de särskilda statistiska undersökningar, som av Kungl. Maj:t anbefallas. Åtskilliga sådana hava även verkställts under de senare åren.

Särskilda av Kungl. Maj:t anbefallda undersökningar.

I detta sammanhang må även omnämnas det i instruktionen föreskrivna åliggande för byråchefen att lämna finansdepartementet det biträde i dess arbete, som må erfordras, vilket föranlett åtskilliga, ganska omfattande arbeten.

I avseende på de i instruktionen meddelade bestämmelser om tjänstemännens åligganden må ytterligare tilläggas, att den å finansstatistiska byrån tjänstgörande förste aktuarien har att under byråchefens inseeende taga den befattning med den kommunala finansstatistiken och fattigvårdsstatistiken, som å andra avdelningar tillkommer avdelningschef, samt att föreskrifterna angående registratorns åligganden såsom räkenskapsförare numera delvis icke äga full tillämplighet, sedan centralbyråns kassarörelse enligt kungl. kungörelse den 16 november 1917 överflyttats på riksbanken. De sedan år 1913 å extra stat uppförda fyra aktuarierna hava dels att biträda avdelningscheferna vid granskningen och bearbetningen av de inkomna primäruppgifterna och vid den skriftväxling, vartill dessa giva anledning,

Arbetsfördelning.

dels ock mera självständigt handhaft vissa av centralbyråns statistiska berättelser, såsom den numera upphörda avlönings- och pensionsstatistikens 10:de häfte, utgivet år 1915, den på uppgifter till de likaledes numera upphörda Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser grundade och enligt nådigt brev den 14 juni 1912 såsom särskilt häfte av den officiella statistiken år 1917 offentliggjorda, synnerligen omfattande redogörelsen för stiftelser år 1910, den årliga berättelsen över allmän sparbanksstatistik samt den vartannat år utkommande statistiken över stadsfullmäktigvalen. Den extra ordinarie förste aktuarien åter, vilken enligt statsverkspropositionen till 1912 års riksdag skulle bliva närmaste biträde och sekreterare åt överdirektören samt från bibliotekarien övertaga bestyret med besvarandet av förfrågningar från utlandet och meddelande av uppgifter till vissa internationella kalendrar och handböcker, har därjämte och huvudsakligen varit sysselsatt med en omfattande utredning angående utom äktenskapet födda barn. Numera har hans arbete till stor del tagits i anspråk för rättsstatistikens påskyndande.

Mellan centralbyråns fyra avdelningar äro ärendena för närvarande fördelade så, att den befolkningsstatistiska avdelningen omfattar befolkningsstatistik, allmän sparbanksstatistik, statistik över stadsfullmäktigvalen samt ärenden rörande kyrkobokföringen, den jordbruksstatistiska avdelningen omfattar jordbruksstatistik, fiskeristatistik samt mejeristatistik, den rättsstatistiska avdelningen omfattar rättsstatistik samt stämpelstatistik och den finansstatistiska byrån omfattar statistik över kommunernas fattigvård och finanser samt avdelningsärenden, som icke tillhöra annan avdelning.

De icke årliga statistiska berättelserna över riksdagsmannavalen och landstingsmannavalen tillhöra ej någon av de ordinarie avdelningarna, utan hava dessa grenar av statistiken handhåfts av en särskilt förordnad ledare, varvid kostnaderna bestritts av medel, som av Kungl. Maj:t för ändamålet anvisats. Detsamma har även delvis varit fallet med de vart tionde år återkommande folkräkningarna.

Den statistiska årsbokens utarbetande omhänderhaves av överdirektören, vilken även sedan gammalt själv för anteckningarna över skeende förändringar i rikets indelningar.

Statistiska
central-
byråns
publika-
tioner m. m.

Då statistiska centralbyråns huvudsakliga åliggande är att utarbeta och offentliggöra statistiska berättelser och andra redogörelser av statistiskt innehåll, meddelas här nedan såsom det synliga uttrycket för ämbetsverkets arbete en förteckning över de publikationer och andra sammanställningar, som därifrån utgå.

A. Årligen utkommande.

Statistisk årsbok för Sverige.

Folkmängden inom administrativa områden.

Befolkningsrörelsen.

Ut- och invandring.

Dödsorsaker.

Allmän sparbanksstatistik.

Jordbruk och boskapsskötsel.

Årsväxten.

Mejerihantering.

Fiske.

Statistik över användningen av dubbla beläggningsstämplar.

Kommunernas fattigvård och finanser (2 häften).

Härtill kommer den statistiska årsboken för kommunerna, rättsstatistiken (i tre särskilda berättelser) och statistiken över kassor för jordbrukskredit, varav ännu ingen årgång hunnit offentliggöras.

B. Med längre mellanrum utkommande.

Folkräkning, vart 10:e år (redogörelsen för år 1910 omfattar 4 häften).

Dödlighets- och livslängdstabeller, vart 10:e år.

Befolkningsrörelsen, översikt för 10 år.

Riksdagsmannavalen, efter allmänna val till andra kammaren.

Landstingsmannavalen, vart annat år.

Stadsfullmäktigvalen, vart annat år.

C. Andra redogörelser.

Sammandrag av årsväxt- och skörderapporter, för var och en av månaderna maj—september.

Månatliga sammandrag över konkursernas antal.

Månatliga sammandrag över växelprotester.

Statistiken över stadfullmäktigvalen bildar särskilda häften i Statistiska meddelanden, varemot Statistisk årsbok, stämpelstatistiken och månadssammandragen av årsväxt- och skörderapporterna äro ställda utanför de statistiska samlingsverken och de månatliga redogörelserna för konkurser och växelprotester offentliggöras i Post- och inrikes tidningar. Centralbyråns övriga berättelser ingå i serien Sveriges officiella statistik, med undantag dock för statistiken över kommunernas fattigvård och finanser, som ännu kvarstår inom den gamla serien Bidrag till Sveriges officiella statistik. Men sedan Kungl. Maj:t den 9 december 1917 fastställt nya formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken, torde även denna berättelse komma att, från och med år 1918, bilda en gren av den nya statistiska serien.

På riksstaten för år 1918 äro under rubriken »Statistiska centralbyrån» uppförda följande anslag:

Anslag på
riksstaten.

Ordinarie anslag:

	Kronor.
Avlöningsmedel.	76,900: —
Arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar, <i>reservationsanslag</i>	22,790: —
Bibliotekets underhållande, <i>reservationsanslag</i>	2,000: —

Extra anslag:

Provisorisk lönerreglering för statistiska centralbyrån, <i>förslagsanslag</i> . .	10,370: —
Arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och fyra extra ordinarie aktuarier m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	21,700: —
Förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. anslagna medel, <i>förslagsanslag</i> , högst	17,200: —
Summa	150,960: —

Härtill äro att lägga *dels* andelar i sjunde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg, till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. samt till tryckningskostnader, varav under år 1917 disponerats resp. 8,391:66 kronor, 10,600 kronor och 13,000 kronor, *dels* det förut omnämnda beloppet, 2,000 kronor, från sjunde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till stämpelomkostnader, *dels* ock det under nionde huvudtiteln på extra stat uppförda reservationsanslaget, 25,000 kronor, till insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar, vilket anslag visserligen icke disponeras av statistiska centralbyrån, men likväl användes för bestridande av kostnader för den av ämbetsverket utgivna jordbruksstatistiken.

Avlöningar.

Frånsett den provisoriska löneregleringen, utgår avlöningen till de ordinarie tjänstemännen ännu enligt de grunder, som stadgades i kungl. brevet den 23 maj 1879, varemot de ordinarie kvinnliga biträdenas avlöning är densamma som inom de nyreglerade verken. Avlöningsstaten har därför följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 överdirektör och chef	5,000	2,000	—	7,000	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 byråchef	4,400	2,000	—	6,400	
1 förste aktuarie	3,000	1,500	—	4,500	
3 förste aktuarier	9,000	4,500	—	13,500	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre aktuarie	1,800	1,200	—	3,000	
1 do	1,800	1,200	—	3,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
12 kvinnliga biträden av 2:a graden	10,800	6,600	1,800	19,200	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
13 kvinnliga biträden av 1:a graden	9,100	4,550	1,950	15,600	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 förste vaktmästare	800	300	—	1,100	
1 vaktmästare	500	300	—	800	
Summa kronor	—	—	—	76,900	

Anmärkning: Om vaktmästare åtnjuter bostad jämte vedbrand, skall, så länge dessa förmåner kvarstå och icke tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöver tjänsten, lönen minskas med 150 kronor.

Med tillägg av de på grund av den provisoriska löneregleringen utgående förmånerna bliver hela avlöningen (oavsett ålderstillägg) för överdirektören 8,650 kronor, för byråchefen 7,800 kronor, för förste aktuarie 5,600 kronor, för aktuarie 3,900 kronor, för förste vaktmästaren 1,320 kronor jämte bostadsförmån och för

vaktmästaren 1,175 kronor. Den extra ordinarie förste aktuarien och de fyra extra ordinarie aktuarierna åtnjuta avlöning till samma belopp som motsvarande ordinarie befattningshavare.

Från extra anslaget till förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. anslagna medel utgå, jämlikt kungl. brev den 25 juni 1917, arvoden om 1,550 kronor till ett kvinnligt biträde med kvalificerad arbetsuppgift och om 1,150 kronor till ett vart av elva extra kvinnliga biträden.

Jag torde nu få övergå till en närmare redogörelse för den föreliggande frågan om ny lönereglering för statistiska centralbyrån och i sammanhang därmed omorganisation av ämbetsverket. Härvid får jag först redogöra för statistiska centralbyråns ovan berörda underdåniga skrivelse den 6 oktober 1917. Huvudsakliga innehållet i denna skrivelse är följande:

Centralbyrån ansåge frågan om en definitiv lönereglering för ämbetsverket nu ej längre kunna uppskjutas. Sedan vid 1917 års riksdag ny lönereglering fastställes för statsdepartementen och överintendentensämbetet, torde statistiska centralbyrån jämte kommerskollegium, med undantag av dess näringsstatistiska avdelning, vara det enda centrala verk, som ännu kvarstode oreglerat. Att ett dylikt förhållande medförde betydliga olägenheter såväl för ämbetsverket självt som ännu mera för tjänstemännen därinom, behövde ju knappt påpekas. Särskilt måste det kännas som en obillighet för det stora antalet tjänstemän och biträden, som innehade befattningar på extra stat, att de år efter år måste sakna den trygghet och säkerhet, som den ordinarie anställningen ensam kunde giva. För tjänstemännen medförde kvarstående på extra stat därjämte, att de retroaktivavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, som vid slutligen vunnit befordran till ordinarie befattning måste erläggas, bleve allt högre för varje år, som ginge. Att dessa förhållanden jämväl måste menligt inverka på ämbetsverkets förmåga att hos sig kvarhålla dugande extra ordinarie tjänstemän, vore uppenbart. För samtliga tjänstemän samt även de extra biträdena i centralbyrån gällde för övrigt, att på grund av det sätt, varpå dels de provisoriska lönetilläggen, dels avlöningen för på extra stat uppförda tjänstemän och biträden reducerades med hänsyn till pensionsavgifterna i de nyreglerade verken, avlöningsbeloppen i centralbyrån bleve något lägre än i nyssnämnda verk.

Då statistiska centralbyrån alltså hemställde om avlåtande av proposition till 1918 års riksdag om definitiv lönereglering för ämbetsverket, hade centralbyrån ingalunda förbisett, att vissa omständigheter föreläge, som skulle kunna tänkas tala emot en dylik åtgärd. Den nuvarande, i vissa avseenden bekymmersamma finansiella ställningen kunde dock härvid knappast komma i betraktande, då den ringa kostnadsökning, som den av centralbyrån nu föreslagna löneregleringen skulle komma att medföra, ur budgetssynpunkt saknade så gott som all betydelse och för övrigt berörda finansiella svårigheter icke varit till hinder för att vid föregående och senast 1917 års riksdag åtskilliga löneregleringar beslutats, som medfört högst betydande kostnadsökning. Med mera skäl kunde emot en lönereglering anföras, att frågan om statistikens allmänna organisation ännu icke funnit sin lösning. På grund av rådande stridiga meningar om de lämpligaste organisationsformerna syntes det emellertid centralbyrån mycket ovisst, när denna fråga kunde vinna sin lösning.

Statistiska
centralbyråns
skrivelse den
6 okt. 1917.

Att avvakta tidpunkten därför skulle vara att undanskjuta centralbyråns lönereglering till en sannolikt ganska avlägsen framtid. Det kunde ej heller vara på något sätt behövt, då en lönereglering för centralbyrån icke behövde i minsta mån föregripa en blivande allmän omorganisation av statistiken. Även om, vilket centralbyrån för sin del funne föga sannolikt, en sådan omorganisation skulle medföra en överflyttning till annat ämbetsverk av den ena eller andra grenen av centralbyråns statistik, kunde en sådan överflyttning lika lätt ske efter en genomförd ny lönereglering som för närvarande, då givetvis i lönevillkoren för samtliga tjänstemän komme att stadgas skyldighet att underkasta sig förflyttning till annat ämbetsverk. Att statistikens blivande allmänna organisation ännu ej blivit fastställd, hade ej heller hindrat, att definitiva löneregleringar beslutats vid 1912 års riksdag för kommerskollegii avdelning för näringsstatistik och vid 1917 års riksdag för ecklesiastikdepartementets statistiska avdelning. Båda dessa avdelningar hade av den s. k. statistiska kommittén föreslagits skola överflyttas till det statistiska centralverket.

Det förnämsta skälet emot att nu genomföra en lönereglering för statistiska centralbyrån skulle emellertid vara att söka i det förhållandet, att 1915 års riksdag i skrivelse anhållit om utredning rörande en minskning i kostnaderna för den officiella statistiken. Ifrågavarande skrivelse hade remitterats till kommerskollegium, statistiska centralbyrån och socialstyrelsen för avgivande av gemensamt utlåtande. Visserligen hade ämbetsverken ännu ej varit i tillfälle att avgiva sådant utlåtande, men den undersökning statistiska centralbyrån för sitt verksamhetsområde utfört hade med full tydlighet visat, att för statistiska centralbyråns del ingen sådan inskränkning i statistikens omfattning kunde ske, som skulle kunna medföra en minskning av ämbetsverkets nuvarande arbetskrafter. Tvärtom kunde det med skäl antagas, att de ständigt stegrade kraven på den officiella statistiken skulle inom kort komma att påkalla en utökning av arbetskrafterna. För övrigt syntes i berörda riksdagsskrivelse knappast hava avsetts statistiska centralbyråns statistik, utan egentligen den i de rent administrativa verken utarbetade förvaltningsstatistiken. Också hade den nämnda skrivelsen icke ansetts vara till hinder för att vid 1916 års riksdag en förstärkning av socialstyrelsens ordinarie biträdespersonal för det statistiska arbetet beviljades. Inskränkte sig en blivande lönereglering för statistiska centralbyrån huvudsakligen till den för närvarande därstädes på ordinarie eller extra stat anställda personalen, syntes ifrågavarande riksdagsskrivelse icke böra förhindra en dylik reglerings genomförande.

Ämbets-
verkets all-
männa orga-
nisation.

Ifråga om ämbetsverkets allmänna organisation erinrar centralbyrån om det förslag till en genomförd byråindelning i statistiska centralbyrån, som förelades 1912 års riksdag och för vilket i den historiska översikten förut är redogjort. Ämbetsverket omnämner, att, vid det förhållandet att blott en av de begärda byråchefsbefattningarna blivit av riksdagen beviljad, den avsedda byråindelningen icke kunnat genomföras. Centralbyrån yttrar härom, hurusom den erfarenhet, som i centralbyrån vunnits efter genomförandet av den vid 1912 års riksdag beslutade provisoriska omorganisationen, tydligt hade visat, att en tillfredsställande organisation icke kunde vinnas utan en fullt genomförd byråindelning, varvid likväl den vid 1912 års riksdag föreslagna nödfallsutvägen att ställa en byrå under överdirektörens direkta ledning icke torde kunna ifrågakomma. Då likväl uppförandet av två nya byråchefsbefattningar ju innebure en betydande ändring i nuvarande organisation samt ej obetydlig kostnadsökning och därför skulle kunna tänkas för-

hindra den nödvändiga löneregleringens genomförande, ansåge sig centralbyrån icke för närvarande böra framställa förslag härom, utan utginge ifrån att nuvarande organisation på fyra avdelningar, en under byråchef och tre under förste aktuarier, tillsvidare komme att bibehållas.

Den för nämnda fyra avdelningar avsedda tjänstemannapersonalen, vilken Tjänstemän. utom amanuenser utgjordes av på ordinarie stat uppförda en byråchef och fyra förste aktuarier samt på extra stat uppförda fyra aktuarier, behövdes allt framgent, och hemställde statistiska centralbyrån därför, att de på extra stat uppförda aktuariebefattningarna måtte överflyttas till den ordinarie staten.

Därjämte funnes i centralbyrån anställda på ordinarie stat två aktuarier, av vilka en bibliotekarie och en registrator, tillika kassaförvaltare och arkivarie, samt på extra stat en förste aktuarie. Den sistnämnde hade till uppgift att redigera statistisk årsbok och de femårsöversikter över rikets utveckling, som beslutats skola utgivas, men som hittills ej kunnat komma till stånd. Därjämte hade den extra ordinarie förste aktuarien att ombesörja besvarandet av förfrågningar till utlandet samt meddelandet av uppgifter till internationella kalendrar och handböcker, vilket före år 1913 ålegat bibliotekarien, samt slutligen att tjänstgöra såsom sekreterare åt överdirektören.

Vad först anginge bibliotekarien, hade statistiska kommittén föreslagit, att hans befattning skulle uppflyttas till andra tjänstegraden. Vid den provisoriska omorganisationen av statistiska centralbyrån vid 1912 års riksdag hade detta förslag ej upptagits, men då det nu gällde en mera definitiv organisation, syntes detta statistiska kommitténs förslag böra upptagas till prövning. Det borde då till att börja med erinras, att näppeligen något annat offentligt bibliotek av det värde och den storlek som statistiska centralbyråns stode under förvaltning av en så lågt avlönad tjänsteman som i första lönegraden. Men därtill komme, att bibliotekarien icke blott hade att vårda biblioteket utan därjämte måste i stor utsträckning tillhandagå den besökande allmänheten med upplysningar från hela den såväl svenska som utländska statistiken. Han måste därför vara en synnerligen kunnig och erfaren statistiker. Redan i dessa förhållanden låge tillräckliga skäl till att hans befattning höjdes till andra lönegraden. Men det syntes ej heller längre vara möjligt för bibliotekarien att ensam sköta sin befattning, utan måste ytterligare en tjänsteman anställas såsom biträde åt honom. Sedan ämbetsverket år 1911 inflyttade i sin nuvarande lokal med dess möjligheter att bereda arbetsplats åt forskare, hade allmänhetens besök i biblioteket varit stadda i en betydlig, i och för sig naturligtvis glädjande ökning. Härigenom hade dock bibliotekariens tid blivit så upptagen med expeditiöns- göromål och biträde åt allmänheten, att han icke fått tillräcklig tid övrig för sina övriga åligganden: ännu hade sålunda biblioteket icke hunnit fullt ordnas efter nyinflyttningen år 1911, än mindre hade något kunnat åtgöras för åstadkommande av en ytterst välbehövlig, mera modern uppställning och katalog. Därtill komme, att det under bibliotekariens semester varit synnerligen svårt att finna lämplig vikarie för honom. Slutligen vore i hög grad önskligt, att värden av centralbyråns dyrbara arkiv kunde överflyttas på bibliotekarien, då registratorn, trots att stora delar av diarie- och registerförandet överflyttats på de särskilda avdelningarna, numera vore så upptagen av kassaärenden och andra registratorsgöromål, att han icke finge nämnvärd tid över för arkivet. Detsamma befunde sig ej heller i så ordnat skick som önskligt vore. Att emellertid uppdraga åt bibliotekarien att tillika vara arkivarie vore ej tänkbart, därest icke bibliotekarien erhöle en tjänsteman till hjälp

vid expeditiönsarbetet. Att härför anställa en amanuens kunde dock icke vara lämpligt, då en sådan nödvändigtvis måste för sin utbildning och framtida befördran efter kort tids tjänstgöring vid biblioteket överflyttas till avdelningarna och därför icke kunde vinna den erfarenhet i biblioteksärendena, som erfordrades för ett tillfredsställande skötande av expeditiönsärendena, vilka närmast skulle komma på hans del. Det syntes därför vara nödvändigt, att en ordinarie tjänsteman av första graden anställdes såsom biträde åt bibliotekarien. Men om så bleve fallet, syntes självklart, att bibliotekariens egen befattning borde bliva av andra graden.

Beträffande registratörstjänsten föreslog statistiska centralbyrån ingen förändring.

Vidkommande åter den på extra stat uppförda förste aktuariens arbetsuppgifter, hade centralbyrån för avsikt att inkomma med underdånig framställning om upphävande av nådiga beslutet om utgivande av femårsöversikter över rikets utveckling i vad anginge perioderna 1906—1910 och 1911—1915. Huruvida sådana översikter skulle komma till stånd för perioden 1916—1920, saknade i förevarande sammanhang all betydelse. Vunne ifrågavarande framställning Kungl. Maj:ts bifall och anställdes, såsom av centralbyrån föreslagits, en första gradens tjänsteman såsom biträde åt bibliotekarien, syntes åtminstone för den närmaste framtiden kunna på bibliotekarien överflyttas förste aktuariens åliggande att ombesörja besvarandet av förfrågningar från utlandet och meddelande av uppgifter till kalendrar och handböcker. Såsom förut nämnts, vilade före år 1913 detta åliggande på bibliotekarien, med vars verksamhet det stode i mycket nära samband; att det överflyttades från honom till extra ordinarie förste aktuarien, berodde uteslutande på behovet att bereda bibliotekarien lättnad i hans arbetsbörda. Jämväl bestyret med redigerandet av statistisk årsbok torde under nyssnämnda förutsättningar kunna överflyttas på bibliotekarien, varvid man dock måste utgå ifrån att överdirektören personligen liksom hittills i större eller mindre utsträckning direkt komme att deltaga uti ifrågavarande arbete. Återstode så den extra ordinarie förste aktuariens uppgift att tjänstgöra såsom överdirektörens sekreterare. Att ensamt härför bibehålla en tjänsteman, som eljest skulle kunna undvaras, kunde givetvis ej ifrågasättas, utan finge behovet av sekreterarebiträde åt överdirektören fyllas av avdelningscheferna och andra tjänstemän.

Under förutsättning att bibliotekarietjänsten förändrades till andra graden (förste aktuarietjänst) och en första gradens tjänsteman anställdes såsom biträde åt bibliotekarien, kunde alltså den extra ordinarie förste aktuariebefattningen indragas. Den föreslagna nyregleringen komme under sådana omständigheter icke att medföra någon ökning av centralbyråns nuvarande tjänstemannapersonal och ej heller någon förändring av antalet tjänstemän i de olika tjänstegraderna.

Avlöningar.

Avlöningarna för de särskilda befattningarna borde givetvis fastställas till samma belopp som för övriga ämbetsverk av den s. k. statskontorstypen.

Vad särskilt chefens avlöning anginge, hade statistiska kommittén föreslagit denna till ett belopp av 10,000 kronor. Vid beviljandet av provisorisk lönereglering för ämbetsverket vid 1911 års riksdag fastställdes emellertid avlöningstillägget för chefen med hänsyn till en beräknad avlöning av endast 9,000 kronor eller samma avlöning, som åtnjöts av cheferna för åtskilliga andra verk, i vilka byråchefsbefattningar icke förefunnos. Då sedermera vid 1912 års riksdag föreslogs inrättande av byråchefsbefattningar i statistiska centralbyrån, föreslogs samtidigt, att det provisoriska avlöningstillägget skulle beräknas efter en avlöning av 10,000 kronor. Riks-

dagen biföll emellertid icke denna framställning, med den motivering, att överdirektören så nyligen som samma år genom provisorisk lönereglering beviljats avsevärt förbättrade avlöningsvillkor och att ämbetsverket, enligt riksdagens därom fattade beslut, icke komme att givas sådan omfattning, som bland annat av Kungl. Maj:t ansetts motivera en dylik förhöjning. Det förstnämnda avslagsskälet kunde, enligt statistiska centralbyråns mening, väl ej längre åberopas, då vid 1919 års ingång sju år förflutit efter det överdirektören kom i åtnjutande av provisoriskt avlöningstillägg. Det andra av riksdagen anförda skälet för avslag syntes statistiska centralbyrån hava berott på ett missförstånd, då riksdagen icke beslöt annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, än att en föreslagen byråchefstjänst utbyttes mot en befattning av första lönegraden och denna förändring i alla händelser icke kunde medföra någon minskning i chefens arbetsbörda. I verkligheten hade denna, efter genomförandet av den vid 1912 års riksdag beslutade provisoriska omregleringen av ämbetsverket, i varje fall icke blivit mindre än som då förutsattes. Ett särskilt skäl för att höja överdirektörens avlöning till 10,000 kronor hade numera tillkommit, nämligen det förhållandet, att från 1918 års början, då byråchefen komme att tillträda ålderstillägg, skillnaden mellan chefens och byråchefens avlöning minskades till endast 300 kronor. Det funnes för övrigt icke något ämbetsverk utom statistiska centralbyrån, i vilket byråchefsbefattningar förefinnas, där icke chefens avlöning bestämts till minst 10,000 kronor. Statistiska centralbyrån hemställde på dessa grunder, att överdirektörens avlöning måtte fastställas till 10,000 kronor.

Villkoren för lönernas åtnjutande borde bli desamma, som fastställts att gälla för socialstyrelsen, med den ändring, att den för befattningshavare i socialstyrelsen stadgade skyldigheten att underkasta sig förflyttning till annan befattning inom förvaltningen på det sociala området beträffande befattningshavare i statistiska centralbyrån borde avse befattning inom förvaltningen på det statistiska området, samt att övergångsbestämmelserna beträffande rättigheten att åtnjuta ålderstillägg borde erhålla följande lydelse: »börande löntagare vid bestämmandet av rätten till löneförhöjning tillgodoräknas den tid, han innehåft på extra stat uppförd motsvarande befattning inom statistiska centralbyrån».

Avlönings-
villkor.

Vad vidare anginge de kvinnliga biträdesbefattningarna, så komme att från 1918 års ingång i centralbyrån finnas anställda på ordinarie stat 13 biträden av andra och 14 av första lönegraden samt på extra stat 1 biträde av andra och 11 av första lönegraden, eller tillsammans 14 av andra och 25 av första lönegraden, förutom tillfälliga biträden till något växlande antal men i regel uppgående till omkring 10, häri inbegripna två manliga biträden. Bland de tillfälliga biträdena vore ej inräknade de för valstatistiken, folkräkningen och särskilda utredningar behövliga, vilka ofta kunde uppgå till betydligt antal. Den för ämbetsverkets normala, ärligen återkommande arbetsuppgifter anställda biträdespersonalen uppginge alltså till i runt tal 50. Den av centralbyrån under de sista åren vunna erfarenheten hade tydligt ådagalagt, att biträdespersonalen året om måste uppgå till minst den angivna siffran och att med all sannolikhet icke ens denna vore fullt tillräcklig. Det skulle sålunda kunna finnas goda skäl till att nu öka de ordinarie biträdesbefattningarna till 50. Då emellertid vid sidan av de ordinarie biträdena alltid måste finnas ett visst antal tillfälliga för vikariat under semester och tjänstledighet samt för ämbetsverkets rekrytering, ansåge centralbyrån, att för närvarande endast de på extra stat uppförda 12 biträdesbefattningarna borde överflyttas till

Kvinnliga
biträden.

den ordinarie staten, som alltså skulle komma att upptaga sammanlagt 39 biträdesbefattningar.

I fråga om dessa befattningars fördelning på de olika lönegraderna hade man först att avgöra, huruvida några av biträdena borde bliva av tredje lönegraden, som hittills icke förekommit i statistiska centralbyrån. Allt ifrån tillkomsten av ifrågavarande lönegrad hade det för centralbyrån varit uppenbart, att samma skäl, som föranlett att i andra ämbetsverk inrättats befattningar av denna grad, med minst lika stor styrka gjorde sig gällande vad statistiska centralbyrån beträffade. Emellertid hade centralbyrån i underdåniga skrivelser åren 1914, 1915 och 1916 förklarat sig med hänsyn till tidsförhållandena böra för det dåvarande avstå från att göra framställning om uppförande av dylika befattningar på ämbetsverkets stat. Denna fråga syntes dock nu ej längre böra undanskjutas. Då på en var av ämbetsverkets fyra avdelningar föreläge behov av ett kvinnligt biträde för förande av diarium över inkommande och register över utgående skrivelser, för biträdande vid uppsättande av koncept till enklare expeditioner samt för utövande av förmanskap över den talrika kvinnliga personalen, allt uppgifter som ansetts i andra ämbetsverk motivera inrättandet av biträdesbefattningar av tredje lönegraden, hemställde statistiska centralbyrån om uppförande på centralbyråns stat av fyra befattningar av tredje lönegraden, en för var och en av centralbyråns fyra avdelningar.

Beträffande proportionen mellan biträdena av högre och av lägre grad hade centralbyrån i underdånig skrivelse den 29 september 1913 yttrat, att då för samtliga de i nämnda skrivelse ifrågasatta 27 biträdena arbetet till stor del måste anses såsom i hög grad kvalificerat, egentligen samtliga biträdesbefattningarna borde bliva av den högre lönegraden, men att, då en sådan anordning av åtskilliga skäl syntes icke vara lämplig, det kunde vara tillräckligt, att 13 befattningar bleve av högre och 14 av lägre grad. I häröfver den 2 mars 1914 avgivet utlåtande hade löneregleringskommittén yttrat, att det antal av 13 biträden, som centralbyrån ansett böra uppföras i högre grad, icke vore större än som kunde anses skäligt. Vad centralbyrån i berörda skrivelse anført syntes vara tillämpligt jämväl i fråga om de biträdesbefattningar, som centralbyrån nu föreslog till uppförande å ordinarie stat. Därest 4 biträdesbefattningar av tredje graden inrättades, syntes för bibehållande av nyssnämnda proportion mellan befattningar av högre och av lägre grad ytterligare 2 biträdesbefattningar böra uppföras i andra lönegraden och således biträdesbefattningarna av första lönegraden ökas med 6. Enligt centralbyråns förslag skulle alltså antalet biträdesbefattningar bliva: av tredje graden 4, av andra graden 15, tillsammans av högre grad 19, och av första graden 20, summa 39.

Centralbyrån hemställde därjämte, att riksdagens medgivande måtte utverkas, att extra biträde i centralbyrån, som komme att konstitueras till någon av de nya befattningarna på ordinarie stat, måtte för åtnjutande av ålderstillägg få räkna sig till godo den tid hon innehaft på extra stat uppförd befattning av samma lönegrad i statistiska centralbyrån.

Vaktmästare.

Statistiska centralbyråns vaktbetjäning utgjordes sedan år 1880 av en förste vaktmästare och en vaktmästare. Allt ifrån ämbetsverkets förflyttning till dess nya lokaler hade emellertid den på stat upptagna vaktbetjäningen visat sig alldeles otillräcklig för vaktmästarsysslornas utförande och framför allt vakthållning i lokalen. Så länge folkräkningsarbetet pågick i större utsträckning, hade ämbetsverket kunnat nödtorftigt reda sig därigenom att en vid folkräkningen anställd yngling placerades

i vaktrummet, men sedan nämnda yngling numera lämnat centralbyrån, hade förhållandena blivit synnerligen betänkliga. Oaktat stadsbud i en mycket stor och för staten allt annat än ekonomiskt fördelaktig utsträckning anlitas för budskickningar, hade dagligen inträffat, att ämbetsverkets lokal under långa stunder varit utan någon bevakning. Olägenheterna att icke säga farorna av detta förhållande låge i öppen dag, och hemställde centralbyrån därför om uppförande på centralbyråns stat av ytterligare en vaktmästarbefattning.

Statistiska centralbyrån framlade därefter förslag till ny stat för ämbetsverket samt beräkning av det genom den föreslagna omorganisationen uppkommande anslagsbehovet. Enligt dessa beräkningar skulle anslaget till avlöningsmedel behöva höjas från nuvarande 76,900 kronor till 131,000 kronor eller med 54,100 kronor samt reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar höjas från 22,790 kronor med 4,510 kronor till 27,300 kronor, varemot något extra anslag till förstärkning av sistnämnda anslag icke vidare skulle erfordras. Då på 1918 års stat för ifrågavarande ändamål är uppfört ett extra anslag av 17,200 kronor och då de å samma års stat uppförda extra anslagen dels till extra ordinarie tjänstemän å 21,700 kronor, dels till provisorisk lönereglering å 10,370 kronor komme att bortfalla, skulle, om man frånser ett i sistnämnda belopp ingående personligt ålderstillägg, totala kostnadsökningen vid genomförandet av centralbyråns förslag komma att uppgå till 9,840 kronor.

*Stat- och
kostnads-
beräkning.*

Genom remiss den 12 oktober 1917 infordrades löneregleringskommitténs utlåtande över centralbyråns ifrågavarande skrivelse. På grund härav har löneregleringskommittén den 20 april 1918 avgivit utlåtande i ärendet, av följande lydelse:

»Behovet av en lönereglering för statistiska centralbyrån och i sammanhang därmed en definitiv omorganisation av ämbetsverket läser icke kunna bestridas. Olägenheterna av det nuvarande förhållandet torde emellertid här ej behöva närmare påvisas. Kommittén kan inskränka sig till att i detta avseende åberopa vad kommittén anfört i sitt förut i detta betänkande omnämnda utlåtande den 2 mars 1914 angående uppförande av kvinnliga biträdesbefattningar på statistiska centralbyråns stat samt vad statistiska centralbyrån yttrat i sin nyss anförda skrivelse den 6 oktober 1917. Därest icke särskilt tungt vägande skäl häremot kunna anföras, bör därför enligt kommitténs mening statistiska centralbyråns lönereglering och omorganisation nu genomföras.

Löneregleringskommitténs utlåtande den 20 april 1918.

Av den förut lämnade historiska översikten torde framgå, att huvudsakliga skälet till, att man år 1912 stannade vid en blott provisorisk omorganisation av ämbetsverket, varit farhågan, att man genom en definitiv omreglering skulle kunna föregripa det förslag, som departementalkommitterade komme att framlägga beträffande statsdepartementen. Sedan numera dessas omorganisation genomförts efter andra grunder än de av departementalkommitterade förordade, synes emellertid detta skäl för ett uppskov hava förlorat sin betydelse.

Däremot har, såsom jämväl statistiska centralbyrån i sin nyssberörda skrivelse erinrat, en annan omständighet tillkommit, som kunde tänkas utgöra ett hinder mot att nu genomföra en omorganisation av centralbyrån, nämligen 1915 års riksdags skrivelse om utredning rörande en minskning i kostnaderna för den officiella stati-

stiken. Med de alltmera stegrade krav, som ställas på denna statistik och ej minst de grenar av densamma, som bearbetas inom statistiska centralbyrån, synes det likväl kommittén uppenbart, att, även om en blivande utredning skulle visa, att besparingar kunna göras på en eller annan punkt, dessa dock under inga omständigheter kunna tänkas bliva av den betydelse, att de skulle kunna inverka på statistiska centralbyråns organisation eller personalbehov. Att med hänsyn till den nämnda riksdagsskrivelsen ytterligare uppskjuta statistiska centralbyråns omorganisation synes därför icke vara behöfligt och ej heller tillrådligt, särskilt som det sätt, varpå ifrågavarande utredning av riksdagen sammanbundits med den ytterligt svårlösta frågan om den officiella statistikens allmänna organisation, torde komma att medföra, att ett uppskov med statistiska centralbyråns organisationsfråga skulle undanskjuta dess lösning till en kanske rätt avlägsen framtid.

Vad åter vidkommer förhållandet mellan den ännu olösta frågan om den allmänna organisationen av statistiken och statistiska centralbyråns särskilda organisationsfråga, så synas dessa kunna utan olägenhet lösas var för sig. Snarast torde man hava anledning hoppas, att en tidsenlig omorganisation av statistiska centralbyrån skall kunna bana vägen för en tillfredsställande lösning även av den allmänna organisationsfrågan. Vilken än denna lösning kan komma att bliva, så synes nämligen i varje fall antagligt, att en huvudsaklig del av ansvaret för hela den officiella statistikens ledning måste falla på statistiska centralbyrån och särskilt dess chef. Men även om en framtida organisation av den officiella statistiken överhuvud skulle komma att medföra en minskning av statistiska centralbyråns arbetsområde genom överflyttande till annat ämbetsverk av större eller mindre del av detsamma, kan en nu beslutad omorganisation av statistiska centralbyrån på intet sätt lägga hinder i vägen härför, då enligt de avlöningsvillkor, som kommittén här nedan kommer att föreslå för statistiska centralbyrån, tjänsteinnehavarna skola, i likhet med vad som under senare tider stadgats vid åtskilliga andra löneregleringar, vara underkastade en synnerligen vidsträckt skyldighet att låta sig förflyttas till annan befattning.

Organisa-
tion.

Då kommittén alltså tillstyrker statistiska centralbyråns framställning om proposition till innevarande riksdag om nyreglering av ämbetsverket, kan kommittén likväl icke i alla delar ansluta sig till det förslag härom, som centralbyrån framlagt. För centralbyrån har uppenbarligen det huvudsakliga målet varit att få en ny lönereglering genomförd och i sammanhang härmed få på ordinarie stat uppförda de nuvarande innehavarna av befattningar på extra stat. För att icke på något sätt äventyra dessa visserligen mycket viktiga mål har centralbyrån ansett sig böra fränse från alla större organisationsändringar, ehuru centralbyrån visserligen förklarar sig finna den nuvarande organisationen otillfredsställande.

Löneregleringskommittén är däremot av den uppfattningen, att samtidigt med en ny lönereglering jämväl en sådan omorganisation av ämbetsverket bör företagas, att centralbyrån blir för en avsevärd framtid fullt skickad att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter. Kommittén följer härvid samma grundsatser, som varit ledande för dess utredningsarbete i fråga om andra ämbetsverks löneregleringar, nämligen att ny lönereglering och ny organisation, där sådan erfordras, böra samtidigt genomföras.

Såsom i den historiska översikten omnämnts, föreslog den s. k. statistiska kommittén i sitt den 7 september 1910 avgivna slutliga betänkande statistiska

centralbyråns eller, som den enligt kommitténs förslag skulle benämnas, statistiska centralverkets organiserande på fyra byråer, var och en under sin byråchef. Av dessa byråer var en avsedd för den s. k. näringsstatistiken, som kommittén föreslog skola överflyttas till statistiska centralverket. Då emellertid denna av kommittén ifrågasatta överflyttning ansågs åtminstone för det dåvarande icke böra komma till stånd, föreslogs i statsverkspropositionen till 1912 års riksdag en provisorisk organisation av statistiska centralbyrån med tre byråer, en för befolknings-, rätts-, sparbanks- och valstatistik, en för jordbruks-, fastighets-, domän- och fiskeristatistik samt en för finans- och kommunalstatistik jämte statistik över vägar och skjutsanstalter. Samtidigt föreslogs likväl, att endast två byråchefer skulle uppföras på centralbyråns stat; den tredje byrån ansågs kunna för den närmaste framtiden stå under överdirektörens direkta ledning.

Som förut omnämnts, blev emellertid detta förslag ej av riksdagen bifallet, i det att endast en för den finansstatistiska byrån avsedd byråchef uppfördes på staten. Vid detta förhållande kunde den avsedda byråindelningen ej genomföras, utan blev ämbetsverket organiserat på en byrå och två eller från och med år 1914 tre s. k. avdelningar, de sistnämnda under förste aktuarier såsom chefer. Faktiskt fungera jämväl de s. k. avdelningarna i väsentlig grad såsom byråer.

Beträffande denna organisation yttrade, som förut nämnts, statistiska centralbyrån i sin skrivelse den 6 oktober 1917, att den erfarenhet, som i centralbyrån vunnits av densamma, tydligt visat, att en tillfredsställande organisation icke kan vinnas utan en fullt genomförd byråindelning, varvid likväl den vid 1912 års riksdag föreslagna nödfallsutvägen att ställa en byrå under överdirektörens direkta ledning icke torde kunna ifrågakomma.

Kommittén delar denna statistiska centralbyråns mening. Då, såsom händelsen varit i fråga om statistiska centralbyrån, ärendenas omfattning och mångskiftande beskaffenhet samt arbetets högt kvalificerade natur föranlett införande av byråindelning, torde det ur organisationssynpunkt riktigaste vara, att byråindelningen också fullständigt genomföres. Att för endast en av ett ämbetsverks underavdelningar anställa byråchef och låta övriga avdelningar ledas av tjänstemän av lägre grad kan knappast motiveras i annat fall, än att den förstnämnda avdelningen i betydelse eller omfattning väsentligt överträffar de övriga. Men, såvitt kommittén kunnat finna, kan detta ingalunda sägas vara förhållandet med den finansstatistiska byrån i statistiska centralbyrån. Dess personal är ej obetydligt mindre än övriga avdelningars med undantag av den rättsstatistiska avdelningens; ur rent praktisk synpunkt torde den jordbruksstatistiska avdelningen äga åtminstone lika stor betydelse som den finansstatistiska byrån, och ur vetenskaplig synpunkt samt med hänsyn till arbetets kvalificerade natur intaga de befolknings- och rättsstatistiska avdelningarna otvivelaktigt främsta platsen bland de olika avdelningarna. Att chefen för den finansstatistiska byrån har att i vissa fall biträda finansdepartementet med statistiska utredningar kan näppeligen anses motivera, att han ensam av avdelningscheferna skall innehava byråchefs ställning.

Då kommittén alltså anser, att byråindelningen i statistiska centralbyrån nu bör fullt genomföras, följer därav icke, att kommittén skulle anse behövt, att byråerna bli lika många som de nuvarande avdelningarna. Ur såväl organisations- som kostnadssynpunkt måste städse vara av vikt, att icke flera byråchefsbefattningar inrättas i ett ämbetsverk, än som kan anses vara strängt behövt. Då nu

i statistiska centralbyrån göromålen synas kunna på ett fullt tillfredsställande sätt handläggas av ett antal av tre byråer, men å andra sidan detta antal näppeligen torde kunna minskas, därest icke hela reformen skall förfelas, har kommittén stannat vid att föreslå nämnda antal eller samma, som föreslogs jämväl i 1912 års statsverksproposition. Även omfattningen av de olika byråernas verksamhet synes i huvudsak böra bli densamma, som då ifrågasattes; byråerna skulle alltså bli en huvudsakligen befolknings- och rättsstatistisk, en huvudsakligen jordbruksstatistisk och en huvudsakligen finansstatistisk.

Att, såsom år 1912 föreslogs, för de tre byråerna anställa endast två byråchefer och uppdraga ledningen av den tredje byrån åt överdirektören kan kommittén icke tillstyrka. En dylik anordning, som för övrigt torde sakna motsvarighet inom förvaltningen i övrigt, skulle enligt kommitténs mening medföra betydande olägenheter, då det torde få anses uteslutet, att överdirektören skulle få tillräcklig tid att tillfredsställande sköta såväl sitt chefsämbete som därtill en byråchefstjänst. Då givetvis chefsämbetets skötsel komme att ställas i främsta rummet, skulle antagligen resultatet bli, att den under överdirektören ställda byrån bleve i saknad av den ledning, som byråchefen är avsedd att utöva. Kommittén anser därför, att byråchefer böra anställas för alla tre byråerna.

Biträdande
personal.

Den för statistiska centralbyråns nuvarande fyra avdelningar avsedda tjänstemannapersonalen utgör för närvarande, å extra stat uppförda befattningar inräknade: för de befolknings- och rättsstatistiska avdelningarna, som tillsammans motsvara den befolknings- och rättsstatistiska byrån enligt kommitténs ovan framställda förslag, sammanlagt två förste aktuarier och en aktuarie, för den jordbruksstatistiska avdelningen, motsvarande den jordbruksstatistiska byrån enligt kommitténs förslag, en förste aktuarie och två aktuarier samt för den i kommitténs förslag såsom oförändrad bibehållna finansstatistiska byrån en byråchef, en förste aktuarie och en aktuarie. Då inrättandet av de nya byråchefsbefattningarna icke bör medföra en ökning av det sammanlagda antalet tjänstemän på varje särskild byrå, vilket antal synes vara väl avvägt, uppstår frågan, vilka av de nuvarande befattningarna på de befolknings-, rätts- och jordbruksstatistiska avdelningarna böra indragas med anledning av byråchefstjänsternas tillkomst.

Då det synes vara behöfligt, att på varje byrå finnes anställd minst en förste aktuarie såsom byråchefens närmaste man och sekreterare, i likhet med vad redan nu är fallet på den finansstatistiska byrån, synes tvekan icke böra förefinnas att på den jordbruksstatistiska byrån bibehålla den nuvarande förste aktuarien och indraga en av de två aktuariebefattningarna.

Mera tvivelaktig ställer sig saken beträffande den befolknings- och rättsstatistiska byrån. Härvid synes dock från början självfallet, att den för rättsstatistiken avsedda förste aktuarien icke kan indragas, då han är den enda för denna gren av statistiken avsedda ordinarie tjänstemannen och särskilda kompetensvillkor äro stadgade för hans befattning, vilka torde utesluta, att han skulle kunna ersättas av en tjänsteman av första lönegraden. Samma betänkligheter möta visserligen icke mot indragning av förste aktuarien å den befolkningsstatistiska avdelningen, men å andra sidan torde det dock kunna betraktas som en ej ringa olägenhet, att den, som närmast under byråchefen skulle hava att svara för den viktiga och synnerligen krävande befolkningsstatistiken, komme att bli en tjänsteman i endast första lönegraden. Då kommittén emellertid anser sig kunna utgå

ifrån, att byråchefen kommer att i främsta rummet ägna sitt arbete och sin uppmärksamhet åt denna statistik, och då före år 1913 endast en ordinarie tjänsteman, förste aktuarie, var anställd för densamma, har kommittén funnit sig kunna tillstyrka, att den nuvarande förste aktuariefattningen på den befolkningsstatistiska avdelningen indrages. Härigenom vinnes den fördelen, att de tre byråerna bliva fullt likformigt organiserade, vardera med en byråchef, en förste aktuarie och en aktuarie.

Vad övriga tjänstemannabefattningar i statistiska centralbyrån angår, har centralbyrån beträffande registratorstjänsten icke haft någon ändring att föreslå. Ej heller kommittén har någon erinran att göra i fråga om denna befattning, som synes böra bibehållas såsom en tjänst av första lönegraden.

Beträffande åter den på extra stat uppförda förste aktuariefattningen (av andra lönegraden) och bibliotekarietjänsten (av första lönegraden) har statistiska centralbyrån föreslagit den förändring, att bibliotekarietjänsten skulle höjas till andra lönegraden och för biträde åt bibliotekarien inrättas en ny tjänst av första lönegraden, varemot den extra ordinarie förste aktuariefattningen skulle indragas. De till stöd för denna framställning av centralbyrån anförda skälen, rörande vilka kommittén får hänvisa till centralbyråns förut anförda skrivelse av den 6 oktober 1917, hava synts kommittén övertygande, och får kommittén därför jämväl för sin del förorda en dylik anordning.

Av kvinnliga biträden finnas för närvarande i statistiska centralbyrån på ordinarie stat anställda 13 av andra och 14 av första graden, varjämte på extra stat finnas 1 av andra och 11 av första graden. Statistiska centralbyrån har nu hemställt, att alla befattningar på extra stat skulle överflyttas till den ordinarie staten. Då kommittén funnit ådagalagt, att samtliga dessa 39 biträdesbefattningar måste anses för framtiden erforderliga, tillstyrker kommittén statistiska centralbyråns framställning i denna del.

Beträffande fördelningen på de olika lönegraderna har centralbyrån ansett, att 4 befattningar borde vara av tredje, 15 av andra och 20 av första graden.

Vad beträffar förslaget att i centralbyrån nu inrätta biträdesbefattningar av tredje graden, som hittills ej förekommit därstädes, har kommittén funnit, att samma skäl, som föranlett inrättande av sådana befattningar i andra ämbetsverk, jämväl föreligga i fråga om statistiska centralbyrån. Vad åter angår antalet av sådana befattningar, så skulle visserligen med hänsyn därtill, att kommittén föreslagit verkets organiserande på tre byråer, kunna ifrågasättas, att man skulle kunna inskränka sig till en befattning för varje byrå. Då emellertid, enligt vad kommittén inhämtat, behovet av befattningar av tredje graden gjort sig alldeles särskilt känt på de nuvarande befolknings- och rättsstatistiska avdelningarna, där biträdena av tredje graden också skulle få att utföra ett i särskilt hög grad kvalificerat arbete, har kommittén ansett sig böra tillstyrka inrättandet av fyra biträdesbefattningar av tredje graden, varav två avsedda för den befolknings- och rättsstatistiska, en för den jordbruksstatistiska och en för den finansstatistiska byrån.

Den av centralbyrån föreslagna proportionen mellan biträden av andra och av första graden har icke givit anledning till någon erinran från kommitténs sida.

I fråga om vaktbetjäning har centralbyrån föreslagit uppförande på staten av avlöning för ytterligare en vaktmästare. Kommittén har visserligen funnit behov föreligga av en förstärkning av centralbyråns vaktbetjäning, men i betraktande av

det redan synnerligt stora antalet ordinarie vaktmästare i de centrala verken, måste kommittén ställa sig betänksam i fråga om varje ytterligare ökning av detta antal. Kommittén kan därför ej heller tillstyrka centralbyråns förevarande hemställan, utan anser, att behovet av ökad vaktbetjäning lämpligen kan tillgodoses genom tillfällig anställning av en springgosse eller yngling, på sätt som skett i flera andra ämbetsverk och jämväl förekommit i statistiska centralbyrån, medan folkräkningsarbetet där pågick. Rörande beredande av härför erforderliga medel framställer kommittén förslag här nedan.

Enligt kommitténs förslag skulle alltså staten för statistiska centralbyrån komma att upptaga följande befattningshavare:

1 överdirektör och chef, 3 byråchefer, 4 förste aktuarier, av vilka en såsom bibliotekarie, 5 aktuarier, av vilka en såsom registrator och en såsom biträde åt bibliotekarien, 4 kvinnliga biträden av tredje, 15 av andra och 20 av första graden, 1 förste vaktmästare och 1 vaktmästare. I jämförelse med nu förefintliga befattningar på ordinarie och extra stat visar detta en ökning med 2 byråchefer samt 4 kvinnliga biträden av tredje, 2 av andra och 6 av första graden, men minskning med 1 förste aktuarie och 1 aktuarie. Jämfört med statistiska centralbyråns förslag utvisar kommitténs ökning med 2 byråchefer, men minskning med 1 förste aktuarie, 1 aktuarie och 1 vaktmästare.

Avlöningar.

Vad angår avlöningsbeloppen för de olika befattningarna synes särskilt yttrande erfordras endast i fråga om överdirektören ävensom förste vaktmästaren och vaktmästaren.

I likhet med statistiska centralbyrån och på de av denna anförda skäl, beträffande vilka kommittén tillåter sig hänvisa till centralbyråns meromnämnda skrivelse, anser kommittén överdirektörens avlöning böra höjas till 10,000 kronor med sedvanlig fördelning på lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg.

Beträffande vaktmästarna torde kommittén få erinra, hurusom kommittén den 15 innevarande april avgivit förnyat utlåtande i fråga om reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Enligt det i nämnda utlåtande innefattade förslag skulle avlöningen utgöra för förste vaktmästare i centrala ämbetsverk 1,900 kronor, därav 1,100 kronor lön, 650 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen, vart och ett å 150 kronor, att utgå efter respektive 5 och 10 år, och för vaktmästare i sådant ämbetsverk 1,600 kronor, därav 900 kronor lön, 550 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, jämte tre åldersstillägg å 100 kronor vardera, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år.

Därest bostad med bränsle eller med lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han, enligt vad kommittén föreslår, av sin lön avstå för bostad med bränsle 300 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 325 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, skall det åligga befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

Statförslag.

Med iakttagande av vad nu är nämnt skulle staten för statistiska centralbyrån enligt kommitténs förslag få följande utseende:

	Lön.	Tjänst- görings- penningar	Orts- tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 överdirektör och chef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
2 byråchefer	10,000	5,000	1,200	16,200	
1 förste aktuarie	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 förste aktuarier (därav 1 bibliotekarie)	10,800	5,400	1,200	17,400	
1 aktuarie	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
4 aktuarier (därav 1 regi- strator)	8,800	6,000	1,200	16,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	
3 kvinnliga biträden av tredje graden	3,300	2,250	450	6,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
14 kvinnliga biträden av andra graden	12,600	7,700	2,100	22,400	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
19 kvinnliga biträden av första graden	13,300	6,650	2,850	22,800	
1 förste vaktmästare	1,100	650	150	1,900	} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kronor och efter 10 år med ytterligare 150 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 10 år med ytterligare 100 kronor och efter 15 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	900	550	150	1,600	
Summa	—	—	—	137,000	

Anmärkning. Därest bostad med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 300 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 325 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

För åtnjutande av de i den föreslagna nya staten upptagna avlöningsförmåner torde böra i huvudsak gälla enahanda villkor och bestämmelser, som under senare tider pläгат fastställas beträffande andra centrala ämbetsverk. Kommittén har vidare ansett lämpligt att, i likhet med vad som skett vid löneregleringen för statsdepartementen och föreslagits i den till innevarande års riksdag avlåtna framställningen rörande en statens meteorologisk-hydrografiska anstalt (statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkten 97), avlöningsvillkoren för överskådlighets vinnande sammanföras under vissa rubriker.

Beträffande innehållet i de villkor och bestämmelser, som sålunda böra fastställas för ordinarie befattningshavare vid statistiska centralbyrån, torde kommittén kunna inskränka sig till att här beröra endast några särskilda punkter.

Befattningshavare vid statistiska centralbyrån böra, såsom i det föregående är nämnt, vara underkastade skyldighet att låta sig förflyttas till annan befattning. Emellertid torde denna skyldighet böra begränsas till att avse förflyttning endast till befattning inom den centrala förvaltningen.

Vidare torde föreskrift böra meddelas, att befattningshavare, som utnämnts att från den nya statens ikraftträdande eller från och med dag under år 1918 vara innehavare av förste aktuarie- eller aktuarietjänst i statistiska centralbyrån, må för vinnande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, varunder han omedelbart före tillträdet till befattningen på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst i statistiska centralbyrån av motsvarande eller högre lönegrad med av riksdagen på extra stat anvisad avlöning.

För innehavare av kvinnliga biträdesbefattningar i statistiska centralbyrån äro nu särskilda avlöningsvillkor stadgade genom kungl. kungörelsen den 18 september 1914 (svensk författningssamling nr 368), och dessa bestämmelser lära fortfarande böra gälla för de *nuvarande* innehavarna av dylika biträdesbefattningar. Därest emellertid lönereglering nu genomföres för statistiska centralbyråns manliga personal, torde det vara lämpligt, att de avlöningsvillkor, som böra förbindas med denna lönereglering, erhålla en sådan avfattning, att de komma att för framtiden äga tillämpning på *samtliga* befattningshavare vid ämbetsverket, varvid i fråga om de kvinnliga biträdena, på sätt i dylika fall pläгат ske, en hänvisning torde böra göras till de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

Då antalet kvinnliga biträdesbefattningar hos statistiska centralbyrån skulle genom den nya statens fastställande i avsevärd grad ökas, har kommittén icke kunnat undgå att taga under övervägande, huruvida kvinnligt biträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställt vid statistiska centralbyrån och från nämnda tidpunkt antages till ordinarie biträde, borde — i likhet med de biträden, som erhöllo ordinarie anställning hos centralbyrån vid 1915 års början, från vilken tid kvinnliga biträdesbefattningar första gången uppfördes på centralbyråns stat — för erhållande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig viss tid, varunder biträdet före befordran till ordinarie befattning varit anställt hos ämbetsverket. Skulle ett dylikt medgivande lämnas, kan det emellertid ifrågasättas, huruvida icke enahanda rätt jämväl borde tillerkännas det eller de biträden, som efter vunnen befordran tillträtt ordinarie befattning hos centralbyrån efter 1915 års början men före den nu föreslagna statens ikraftträdande.

Det spörsmål, kommittén här berört, är av principiell innebörd och har betydelse även i fråga om andra befattningshavare. Kommittén tillåter sig i sådant hänseende erinra, att, på grund av kungl. remiss den 5 mars 1918, det åligger kommittén att avgiva utlåtande rörande en av vissa skrivbiträden vid postsparbanken gjord framställning om rätt att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig tjänstgöring under förhållanden i huvudsak likartade med de nu föreliggande. Med avseende härå och då i varje fall, vad statistiska centralbyråns kvinnliga personal vidkommer, tillämpningen av ett stadgande om rätt för de kvinnliga biträdena att i sådana fall, då ordinarie anställning vunnits under tiden efter 1915 års början, tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring icke skulle kunna ännu på någon tid ifrågakomma, har kommittén ansett sig icke böra i sitt förslag till avlöningsvillkor upptaga någon föreskrift i nu berörda hänseende.

Kommittén får sålunda föreslå följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i den föreslagna staten för ordinarie befattningshavare vid statistiska centralbyrån upptagna avlöningsförmåner, nämligen:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av statistiska centralbyrån eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, ävensom därest statistiska centralbyråns ställning inom statsförvaltningen så förändras, att densamma ej längre kan anses såsom självständigt ämbetsverk, eller därest vissa centralbyrån tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinnes vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t provas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom den centrala förvaltningen;

att med ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, såframt ej, vad angår överdirektören eller byråchef, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, ämbetsverket uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid det egna verket, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för den tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej provas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid centralbyrån, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest däremot svarande belopp;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget utgå till månadens slut;

i fråga om åldersstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänståldern blivit uppnädd; börande löntagare

därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens ikraftträdande förflutit från hans tillträde till befattningen eller därmed jämförlig befattning å extra stat;

att befattningshavare, som utnämnts att från den nya statens ikraftträdande eller från och med dag under år 1918 vara innehavare av förste aktuarie- eller aktuarietjänst i statistiska centralbyrån, må tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före tillträdet till befattningen på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst i statistiska centralbyrån av motsvarande eller högre lönegrad med av riksdagen på extra stat anvisad avlöning;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av överdirektören, byråchefer och tjänstemän av andra lönegraden under en och en halv månad, av tjänstemän av första lönegraden och kvinnliga biträden under en månad samt av förste vaktmästare och annan vaktmästare under femton dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av överdirektören bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande de i staten upptagna kvinnliga befattningshavare de föreskrifter i övrigt skola lända till efterrättelse, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

Tillika torde böra föreskrivas, dels att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån, skall vara pliktig att underkasta sig förenämnda villkor och bestämmelser, dels ock att de förutvarande ordinarie manliga befattningshavare i statistiska centralbyrån, vilka icke före viss tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten och därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner.

Kommittén har slutligen att framlägga beräkning över det anslagsbehov, som blir en följd av genomförandet av kommitténs ovan framställda förslag. Anslagsbehov.

Vad därvid först angår ordinarie anslaget till avlöningsmedel, så påkallar den föreslagna nya avlöningsstaten för statistiska centralbyrån en höjning av detta anslag från nuvarande 76,900 kronor med 60,100 kronor till 137,000 kronor, var-
emot de på 1918 års stat uppförda extra anslagen till provisorisk lönereglering för statistiska centralbyrån å 10,370 kronor och till arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och fyra extra ordinarie aktuarier m. m. å 21,700 kronor bortfalla.

Därjämte inverkar den nya staten jämväl på ordinarie reservationsanslaget

till arvoden åt tillfälliga biträden samt till vikariatsersättningar, av vilket anslag vikariatsersättningarna under de ordinarie befattningshavarnas semester skall bestridas. För sistnämnda ändamål erfordras ett belopp av 6,312 kronor 50 öre, under förutsättning att vikariatsarvodena under de kvinnliga biträdenas semester beräknas till 125 kronor för tredje, 100 kronor för andra och 75 kronor för första lönegraden.

Av ifrågavarande anslag samt det på extra stat uppförda anslaget till förstärkning av det förstnämnda hava därjämte hittills utgått arvoden till amanuenser och arvoden till tillfälliga biträden samt ersättning för deras övertids- och betingsarbete, varjämte på grund av särskilt kungl. brev av ifrågavarande medel jämväl utbetalats ersättning till medicinskt biträde vid statistiken över dödsorsakerna med 200 kronor årligen. Samtliga dessa utgifter synas kommittén för framtiden böra bestridas av det ordinarie anslaget, vars belopp alltså bör beräknas med hänsyn härtill. Enligt hittills tillämpade beräkningsgrunder, i vilka statistiska centralbyrån icke ifrågasatt någon ändring och beträffande vilka ej heller kommittén har något att erinra, skulle för ifrågavarande ändamål sammanlagt erfordras 21,000 kronor, varav för amanuenser 15,000 kronor, för ett manligt biträde 2,400 kronor samt för extra arbete i övrigt m. m. 3,600 kronor.

Därjämte synes från detta anslag lämpligen böra bestridas kostnaden för förstärkning av vaktbetjäningen i statistiska centralbyrån, enligt kommitténs därom ovan framställda förslag; härför torde böra beräknas i runt tal 900 kronor årligen eller 75 kronor i månaden.

Sammanlagda medelsbehovet å ifrågavarande anslag skulle sålunda komma att uppgå till $(6,312: 50 + 21,000 + 900 =)$ 28,212 kronor 50 öre, vilket belopp torde böra avrundas till 28,200 kronor.

Då anslaget å innevarande års stat är uppfört med 22,790 kronor, skulle erfordras en höjning med 5,410 kronor, varemot det å samma års stat uppförda extra förstärkningsanslaget å 17,200 kronor skulle bortfalla. I enlighet med statistiska centralbyråns därom framställda förslag torde anslaget lämpligen böra erhålla följande ändrade benämning: »Till amanuenser, vikariatsersättningar och tillfälliga biträden.»

Sammanlagt skulle alltså enligt kommitténs förslag de för avlöningen avsedda anslagen komma att uppgå till $(137,000 + 28,200 =)$ 165,200 kronor. För samma ändamål äro å 1918 års stat uppförda anslag till ett sammanlagt belopp av $(76,900 + 22,790 + 10,370 + 21,700 + 17,200 =)$ 148,960 kronor, vadan genomförandet av kommitténs förslag skulle, om man från sistnämnda belopp frånräknar ett däri ingående personligt ålderstillägg å 500 kronor, medföra en kostnadsökning av 16,740 kronor eller 6,900 kronor mera än det av statistiska centralbyrån i dess underdåniga skrivelse den 6 oktober 1917 framställda förslaget. Av ifrågavarande ökning förorsakas emellertid en ej ringa del, eller närmare 3,000 kronor, därav, att efter nyreglering avlöningarna i staten uppföras utan avdrag för pensionsavgifter för egen pensionering, varemot för närvarande de provisoriska avlöningstilläggen för ordinarie befattningshavare samt avlöningen för befattningshavare på extra stat äro uppförda efter avdrag motsvarande sådan pensionsavgift.»

Departementschefen.

Till vad löneregleringskommittén i förevarande ärende anfört och föreslagit kan jag i allt väsentligt ansluta mig. Beträffande vaktmästarna har emellertid kommittén på avlöningsstaten uppfört de i kom-

mitténs utlåtande den 15 innevarande april för de centrala ämbetsverkens förste vaktmästare och vaktmästare föreslagna avlöningsförmånerna. Då löneregleringskommitténs ifrågavarande utlåtande ännu icke blivit inför Kungl. Maj:t anmält, torde likväl för närvarande förste vaktmästarens och vaktmästarens i statistiska centralbyrån avlöningsförmåner lämpligen böra i staten uppföras med samma belopp, som för närvarande utgår för motsvarande befattningshavare i de centrala ämbetsverken, nämligen för förste vaktmästaren: lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 450 kronor och ortstillägg 150 kronor med ett ålderstillägg å 100 kronor samt för vaktmästaren: lön 700 kronor, tjänstgöringspenningar 350 kronor och ortstillägg 150 kronor med två ålderstillägg vardera å 100 kronor. Härigenom kommer den av kommittén föreslagna avlöningsstatens slutsumma att minskas med 800 kronor till 136,200 kronor. Lägges härtill det av löneregleringskommittén föreslagna beloppet för anslaget till amanuenser, vikariatsersättningar och tillfälliga biträden 28,200 kronor, beträffande vilket belopp jag icke har något att erinra, uppgår summan utav avlöningsanslagen till 164,400 kronor eller 6,100 kronor mera än vad som för ändamålet beräknades under sjunde huvudtiteln vid statsverkspropositionens avlåtande.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

dels godkänna följande ordinarie avlöningsstat för statistiska centralbyrån, att tillämpas från och med år 1919:

	Lön.	Tjänst- görings- penning- ar.	Ortstill- lägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 överdirektör och chef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
2 byråchefer	10,000	5,000	1,200	16,200	
1 förste aktuarie.....	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och ef- ter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 förste aktuarier (därav 1 biblio- tekarie.....)	10,800	5,400	1,200	17,400	
1 aktuarie.....	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
4 aktuarier (därav 1 registrator)...	8,800	6,000	1,200	16,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	
3 kvinnliga biträden av tredje graden.....	3,300	2,250	450	6,000	
1 kvinnligt biträde av andra gra- den	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och ef- ter 10 år med ytterligare 200 kronor.
14 kvinnliga biträden av andra graden.....	12,600	7,700	2,100	22,400	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
19 kvinnliga biträden av första graden.....	13,300	6,650	2,850	22,800	
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare.....	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytter- ligare 100 kronor.
Summa	—	—	—	136,200	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de å den ordinarie avlöningsstaten upptagna avlöningarna:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av statistiska centralbyrån eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, ävensom därest statistiska centralbyråns ställning inom statsförvaltningen så förändras, att densamma ej längre kan anses såsom självständigt ämbetsverk, eller därest vissa centralbyrån tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinnes vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom den centrala förvaltningen;

att med ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, såframt ej, vad angår överdirektören samt byråchef, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, ämbetsverket uppå där- om gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid det egna verket, finner uppdraget eller befattningen kunna få mot- tagas och tills vidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda

uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej provas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid centralbyrån, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest däremot svarande belopp;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens ikraftträdande förflutit från hans tillträde till befattningen eller därmed jämförlig befattning å extra stat;

att befattningshavare, som utnämnts att från den nya statens ikraftträdande eller från och med dag under år 1918 vara innehavare av förste aktuarie- eller aktuarietjänst i statistiska centralbyrån, må tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart för tillträdet till befattningen på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst i statistiska centralbyrån av motsvarande eller högre lönegrad med av riksdagen på extra stat anvisad avlöning;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av överdirektören, byråchefer och tjänstemän av andra lönegraden under en och en halv månad, av tjänstemän av första lönegraden och kvinnliga biträden under en månad samt av förste vaktmästare och annan vaktmästare under femton dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av överdirektören bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande de i staten upptagna kvinnliga befattningshavare de föreskrifter i övrigt skola lända till efterrättelse, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning vid statistiska centralbyrån, skall vara pliktig att underkasta sig förenämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande ordinarie manliga befattningshavare i statistiska centralbyrån, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten och därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner;

dels höja det under sjunde huvudtiteln och statistiska centralbyrån uppförda ordinarie anslaget till avlöningsmedel från. kronor 76,900: —
 med ..... » 59,300: —
 till ..... » 136,200: —;

dels ock höja det under samma huvudtitel och statistiska centralbyrån uppförda ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariatsersättningar från ..... kronor 22,790: —
 med ..... » 5,410: —
 till ..... » 28,200: —
 samt i riksstaten uppföra detsamma under ändrad benämning: till amanuenser, vikariatsersättningar och tillfälliga biträden.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet skulle, med den lydelse bil. ... till detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Arfwidson.